

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEKİ
BİR GRUP MEZAR STELİ

Doğancan AKSU

Danışman

Prof. Dr. Ergün LAFLI

İZMİR – 2019

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Adana Arkeoloji Müzesi’ndeki Bir Grup Cenaze steli” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../2019

Doğancan AKSU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki

Bir Grup Cenaze steli

Doğancan AKSU

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Arkeoloji Anabilim Dalı

Arkeoloji Programı

“Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Cenaze Steli” başlıklı tezimde müzenin depolarında ve teşhir salonlarında bulunan 72 adet cenaze stelinin fotoğraflanması, tanımlanması, ikonografik ve epigrafik açıdan yorumlanması, karşılaştırma yapılması şeklinde katalog haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu katalog ileride yapılacak olan çalışmalara ışık tutacaktır. Adana'nın içinde bulunduğu coğrafya, antik kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında sunulmuştur. Mezar stellerinin gelişimi ve mezar yazıtları hakkında kısa bilgiler yer almaktadır. Gaziantep sınırları içerisinde yer alan Zeugma, Belkıs Höyük, günümüzde Suriye sınırları içerisinde yer alan Cerablus'tan, Adana Müzesi bünyesine girmiş olan, stellerin kökeni irdelenmiştir. Sonuç olarak farklı tarihlere ve buluntu yerlerine sahip, müze envanterine girmiş olan steller, genel olarak tanımlama ve kataloglama amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cenaze Steli, Adak Steli, Klasik Dönem, Hellenistik Dönem, Roma Dönemi, Erken Bizans Dönemi, Adana, Kilikia, Güney Anadolu.

ABSTRACT
Master's Thesis
A group of *stelae*
in the archaeological museum of Adana (Southern Turkey)
Doğancan AKSU

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Archaeology
Archaeology Program

In my thesis titled “A group of *stelae* in the archaeological museum of Adana”, it is aimed to photograph, define, analogy, iconographic and epigraphic interpretation of seventy-two grave stele found in the depots and exhibition halls of the museum. This catalog will shed light on future work. The geography of Adana is presented in the light of the information obtained from ancient sources. There is brief information about the development of grave steles and grave inscriptions. The origin of the steles that belong to the Adana Museum from Zeugma and Belkıs Höyük where is located in Gaziantep, Jarablus which is located within the Syrian borders, are examined. As a result, it was aimed to define and catalog the steles with different dates and provenances, which were included in the museum inventory.

Keywords: Funerary *Stele*, Votive *Stele*, Classical Period, Hellenistic Period, Roman Period, Early Byzantine Period, Adana, Cilicia, Southern Turkey.

ADANA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEKİ BİR GRUP MEZAR STELİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
MEZAR STELLERİNİN LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM KILIKIA BÖLGESİ

1.1. KILIKIA İSMİNİN KÖKENİ	2
1.2. KILIKIA BÖLGESİ'NİN COĞRAFYASI	2
1.3. DAĞLIK KILIKIA	3
1.3.1 Kıyı boyları	3
1.3.2 Silifke ve Korykos	4
1.3.1 Olba Beyliği	5
1.4 OVALIK KILIKIA	5
1.4.1 Soloi ve Tarsos	6
1.4.2 Mallos, Ayas, İssos	6
1.4.3 İç Şehirler ve Amanos Beyliği	7

İKİNCİ BÖLÜM
MEZAR STELLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. MEZAR STELLERİNİN GELİŞİMİ	8
2.2. MEZAR YAZITLARI	10
2.3. ZEUGMA KÖKENLİ MEZAR STELLERİ	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KATALOG

KATALOG	13
SONUÇ	60
KAYNAKÇA	61
LEVHALAR	65
EKLER	

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız.
cm.	Santimetre.
Çev.	Çeviren.
Ed.	Editör.
En. No.	Envanter numarası.
Fig.	Figür.
İ.Ö.	İsa'dan önce.
İ.S.	İsa'dan sonra.
Kat. No.	Katalog Numarası.
Lev.	Levha.
No.	Numara.
Örn.	Örnek
s.	Sayfa.
yy.	Yüzyıl.

MEZAR STELLERİNİN LİSTESİ

Resim 1a-b	En. No: ?	66
Resim 2a-b	En. No: ?	68
Resim 3a-b	En. No: 811	70
Resim 4	En. No: 16922.	72
Resim 5	En. No: 16904	73
Resim 6	En. No: ?	74
Resim 7a-b-c	En. No: 14174.	75
Resim 8	En. No: ?	77
Resim 9	En. No: ?	78
Resim 10	En. No: 16939.	79
Resim 11	En. No: ?	80
Resim 12	En. No: ?	81
Resim 13	En. No: ?	82
Resim 14	En. No: 16934.	83
Resim 15	En. No: 2907.	84
Resim 16	En. No: ?	85
Resim 17	En. No: 138.	86
Resim 18	En. No: ?	87
Resim 19	En. No: 16810	88
Resim 20	En. No: ?	89
Resim 21	En. No: 16816.	90
Resim 22	En. No: 16815.	91
Resim 23	En. No: 16809.	92
Resim 24	En. No: ?	93
Resim 25	En. No: ?	94
Resim 26a-b	En. No: 12334.	95
Resim 27a-b	En. No: 16623	97
Resim 28	En. No: ?	99
Resim 29	En. No: 16748.	100
Resim 30	En. No: 327	101

Resim 31a-b	En. No: 263	102
Resim 32	En. No: ?	104
Resim 33a-b	En. No: 265.	105
Resim 34	En. No: 169	107
Resim 35	En. No: 171	108
Resim 36	En. No: 240	109
Resim 37a-b	En. No: 241	110
Resim 38a-b	En. No: 243	112
Resim 39	En. No: 255	114
Resim 40	En. No: 256	115
Resim 41	En. No: 266	116
Resim 42	En. No: 267	117
Resim 43	En. No: 294	118
Resim 44	En. No: 295	119
Resim 45	En. No: 296	120
Resim 46	En. No: 367	121
Resim 47	En. No: 369	122
Resim 48	En. No: 374	123
Resim 49	En. No: 387	124
Resim 50	En. No: 420	125
Resim 51	En. No: 473	126
Resim 52	En. No: 1132	127
Resim 53	En. No: 1133	128
Resim 54	En. No: 1301	129
Resim 55	En. No: 3372	130
Resim 56	En. No: 3373	131
Resim 57	En. No: 3399	132
Resim 58	En. No: 3400	133
Resim 59	En. No: 3401	134
Resim 60	En. No: 6446	135
Resim 61	En. No: 8330	136
Resim 62	En. No: 8524	137

Resim 63	En. No: 13331	138
Resim 64	En. No: 13587	139
Resim 65	En. No: 16649	140
Resim 66	En. No: 16662	141
Resim 67	En. No: 16673	142
Resim 68	En. No: 16674	143
Resim 69	En. No: 16680	144
Resim 70	En. No: 16681	145
Resim 71	En. No: 16683	146
Resim 72a-b	En. No: 16712	147

EKLER.

Ek. 1: Harita 1

ek. s. 1.

Ek. 2: Harita 2

ek. s. 1.

GİRİŞ

Materyali ne olursa olsun yaşanmışlığa doğrudan bağlı olan, hayatın izlerini taşıyan, bu dünyada kalan kimlikler olarak nitelendirebileceğimiz mezar stelleri dönemin anlaşılmasına yorumlanmasına yardımcı olan arkeolojik bulgulardır. Bu nedenle steller üzerinde araştırma yapmak ve kategorize etmek büyük önem arz etmektedir.

Çalışmanın konusu; Adana Müzesi'nde envanterinde bulunan mezar stellerinden 72 tanesinin, büyük kısmı depolarda bulunmakta olup, bir kısmı da müzenin teşhir bölümünde yer almaktadır. Stellerin 15'inde envanter numarası saptanamamıştır. Stellerin çoğu, genel olarak müze tarafından satın alma yoluyla müze envanterine girmiştir. Mezar stelleri, Adana, Gaziantep, Zeugma, Tarsus, Mersin, Kahramanmaraş, Cerablus'tan (Suriye, Halep İli) ve satın alma yoluyla Adana müzesinde yer almaktadır.

Kilikia Bölgesi'nin içinde yer alan antik kentlerden ve çevresinden Adana Müzesi envanterine kazandırılmış olan 72 cenaze stelinin, katalog şeklinde sırasıyla; envanter numarası, resim numarası, stelin durumu, transkripsiyonu ve çevirisi, taş cinsi, buluntu yeri, tanımı, karşılaştırmaları ve tarihlendirme olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Mezar stellerin incelenmesinden önce, Kilikia bölgesinin antik coğrafyası, bölgenin önemli şehirleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. Daha sonra mezar stellerinin gelişimi ve steller üzerinde bulunan mezar yazıtları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Zeugma'dan Adana Müzesine kazandırılan, bölgenin stilistik özelliklerini taşıyan cenaze stelleri hakkında elde edilen bilgiler yer almaktadır.

Adana Arkeoloji Müzesi' den 2019 yılı için Adana Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü'nden resmi olarak izin alınmıştır.

Tez çalışmamda her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Ergün LAFLI 'ya, Adana Arkeoloji Müzesi'nde çalışan sanat tarihçisi Çağlayan Yavuz'a ve benden yardımlarını esirgemeyen babam Rıza Aksu'ya, annem Arife Aksu'ya, kardeşlerim Gülizar Aksu, Çiğdem Aksu ve Sema Aksu'ya sonsuz teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM KILIKIA BÖLGESİ

1.1 KILIKIA İSMİNİN KÖKENİ

Günümüzde Adana sınırlarının da içinde bulunduğu bölgenin bilinen en eski ismi Kizzuwatna'dır. Kizzuwatna adı o dönemde bölgede konuşulan Hurrice 'den gelmektedir.¹ Kizzuwatna'nın çağdaşı devletlerin ya da kültür merkezlerinin yazılı kaynaklarında bulunan eski Asurca, Hititçe, Luvice ve Hurrice metinlerden elde edilmiş dağınık bilgilerden anlaşılmaktadır. Ancak buradaki insanların bölgedeki kültürel, diplomatik ve yoğun ticari ilişkileri nedeniyle Mısır dili, Hititçe, hiyeroglif Luvice' si gibi çok dilli bir kültüre sahip oldukları düşünülmektedir. Kizzuwatna'nın kendine ait yazıtları bir gün mutlaka bulunacaktır, çünkü Kizzuwatna 'da yazılan birçok tabletin kopyaları Hattuşa'da bulunmuştur.² Hititler 'in ovalık Kilikia 'ya "Kızıadna" adını verdiği bilinmektedir. Yunanlıların bölgeye gelmesiyle birlikte Kilikia adı ortaya çıkmaktadır.³ Kilikia adının ilk olarak ne zaman kullanıldığı ve kökeninin nereden geldiği tam olarak bilinmemesiyle birlikte, Fenikeli Agenor'un oğullarından biri olan Cilix'in bu bölgeye yerleştiği ve bu yüzden Kilikia adını aldığı düşünülmektedir.⁴

1.2 KILIKIA BÖLGESİ COĞRAFYASI

Antik coğrafyacılar ve yazarlar Kilikia bölgesini doğu ve batı olmak üzere iki bölümde ele almışlardır. Bölgenin batı kesiminde bulunan dağlık kısmı Kilikia Tracheia, doğuda bulunan ovalık bölümü ise Pedias Kilikia olarak adlandırılmıştır.⁵

¹ Ahmet Ünal, **Çukurova'nın Antik Dönemde Taşıdığı İsimler İle Fiziki ve Tarihi Coğrafyası" Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, s. 19.

² Ünal; 2000, 43.

³ Hamit Sadi Selen, **Strabon'a Göre Eski Çağda Güney Anadolu Taşeli ve Çukurova**, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, 1951, s. 305.

⁴ Azra Erhat, **Herodot Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1973, 512, 91.

⁵ Ahmet Ünal ve K. Serdar Girginer, **Kilikya-Çukurova ilk Çağlardan Osmanlılar Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji**, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 51; K. Serdar Girginer, **Tepebağ Höyük (URUAdaniia) Kizzuwatna Ülkesinin Başkenti**

Bölgenin Kuzey sınırlarını Toros Dağları'nın İç Anadolu'ya uzanan hattı belirlemektedir.⁶ Doğu sınırları Suriye sınırından başlayarak İskenderun (Issos) Körfezi'nin bir kısmını içine alır.⁷ Batıda ise Antalya (Manavgat) Melas Çayı sınır olarak kabul edilmektedir. Dağlık ve ovalık Kilikia birbirinden Limonlu Çayı tarafından ayrılmaktadır.⁸ Roma Döneminde ise Kilikia bölgesi doğuda Amanos Dağı'nın Eteğinde olan Arsu kentinden başlar, kuzeyde ise Ceyhan Nehri'nin (Pyramus) vadisinde biter. Batıda ise sınır Melas Çayıdır.⁹

1.3 DAĞLIK KİLİKİA

Strabon'a göre dağlık Kilikia; doğusu ovalık Kilikia yani Adana ovası, batısı Pamfilya yani Antalya ovasının arasındaki Torosların Güneye doğru çıkıntı yaptığı kısımdır. Bölgenin bu kısmı iklim ve yer yapısı olarak farklılık gösterir. Dağlık Kilikia'da düzlük alan çok azdır. Bölgenin büyük bir kısmı kalker tabakalarıyla örtülüdür.¹⁰ Sarp ve dağlık olan bu bölgeye yüksek platolar eşlik etmektedir. Günümüzde bu bölgeye Taşeli denmektedir.¹¹ Dağlık Kilikia'yı kıyı boyları, Silifke-Korykos ve Olba beyliği, olarak üç başlıkta inceleyebiliriz.

1.3.1 Kıyı Boyları

Dağlık Kilikia'nın Korakesion (Alanya) kalesinden başladığı düşünülmektedir. Aralarında Artemidoros'un da bulunduğu bazı yazarlar Kilikia'nın başlangıcını Korakesion yerine Kelenderis (Aydıncık-Mersin) kabul eder. Korsan olan Diodotos, Tryphon Korakesion kalesini kendine üs yapmış ve buradan

miydi? , Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı, (Ed: E. Artun ve M. Sabri Koz), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 71-85., 2000, s. 74.

⁶ Serra Durugönül; "Krallar, Rahipler ve Korsanlar, Başlangıcından Roma Dönemi Sonuna Kadar Eski Çağ'da Mersin Bölgesi", **Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004, 27.

⁷ Strabon, **Geographika-Antik Anadolu Coğrafyası**, Çev: Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, III, 1.

⁸ Mustafa Hamdi SAYAR; "Mersin'de Kayıp Kentler, Mersin'in Antikçağ Yerleşim Coğrafyası", **Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004a, s.11.

⁹ T. B. Mitford ve St. Andrews, Roman rough Cilicia, **Aufstieg und Niedergang der römischen Welt**, II, 7/2, 1980, 1230-1257.

¹⁰ Selen, 1951, 305.

¹¹ A. Ünal ve Girginer; 2007, 51.

Selevkiler’le yenilgi ve zaferlerle dolu mücadeleler gerçekleştirmiştir.¹² Buradan sonra çevresinde gemi kerestesi yapımında kullanılan sedir ağacının bol olduğu düşünülen Hamaksia (Antalya’nın Alanya ilçesine bağlı 6 km. kuzey batısındaki Elikesik Köyü’ndedir.) antik kenti gelmektedir. Bu yüzden Antionios Cleopatra’ya filo inşası için buraları önermiştir.¹³ Sonra da Selinus (Gazipaşa) kenti gelmektedir. Gazipaşa’dan Anamur’a kadar yekpare bir dağ sırası şöyle devam eder; Kragos dağı, Kaleviran kalesi ve denize olan kıyısı, buranın yukarısında Andrikios dağı bulunur. Platanistos kıyısından sonra Anemorion (Anamur) Burnu gelir. Pamfilya’dan Anemurion’a kadar olan kıyı boyu sekiz yüz yirmi stadion’dur. Burası ile Soloi’ ye olan kısım ortalama beş yüz stadion’dur.¹⁴ Anemurion’dan sonra ilk olarak Nagidos (Bozyazı), ardından Melania ve Kelenderis gelmektedir.¹⁵

1.3.2 Silifke ve Korykos

Bundan sonra Seleukeia’lıların önceki yurdu olan Holmi (Taşucu) gelmektedir. Ardından bu kalabalık şehre ulaşımı sağlayan Göksu Nehir’inin (Kalykadnos) denize döküldüğü yerde Sarpedon (ince kum) bulunur. Zephirion (Sarpedon) burnu buraya yakındır.¹⁶ Toroslarından gelen Lamas nehri (limonlu) derin vadiler arasından aktığı için ovalık Kilikia ile Dağlık Kilikia arasında bir sınır çizmiştir. Strabon Taşel’ini Soloi-Pompeiopolis Şehrine kadar uzatmaktadır.¹⁷ Göksu Nehrinden sonra, Poikile olarak adlandırılan kayaya gelinir. Bu kayaya oyulan merdivenler vardır ve bu merdivenlerle Seleukeia’ya ulaşılabilir. Ardından Korycus şehrine gelinmektedir. Şehrin yirmi stadion yukarısında çevresi yüksek kayalıklarla çevrili bir mağara bulunmaktaydı. Safranın yetişmesine elverişli olan yuvarlak şeklindeki bu obruk Korykos Mağarası (cennet obruğu) olarak adlandırılmaktadır. Bu mağaradan çıkan su yer altından ve üstünden denize kadar akmaktadır. Korycus’un kıyısına yakın Elaiussa (Kız kalesi) adası bulunmaktadır. Kapadokya kralı Archelaus burayı krallığın başkenti olarak seçmişti. Üzerinde geniş meralar

¹² Strabon; 2000, XIV. 5. 1.

¹³ Selen; 1951, 306.

¹⁴ Strabon; 2000, XIV. 5. 1.

¹⁵ Selen;1951, 306.

¹⁶ Strabon; 2000, XIV. 5. 4.

¹⁷ Selen; 1951, 307.

bulunan yüksek dağlar, kereste yapımına elverişli olan yerlerin yanı sıra limanların ve kalelerin gizli yerleri olmasından dolayı önceleri buraları Amyntas ve Kleopatra almıştır. Romalı valiler de bu bölgeyi avantajlı bir merkez olarak kabul etmişlerdir.¹⁸

1.3.3 Olba Beyliği

Lamos'tan sonra gelen Soloi-Pompeiopolis'in yukarısında Olba (Uzuncaburç) bulunur. Burada bulunan Zeus tapınağının rahibi bölgeye hükmetmiş. Sonrasında bir derebeyi olan Zenophanes kızını başrahibe vererek ülkenin yönetimini ele almıştır. Ancak nüfusları azalınca hâkimiyet tekrar başrahiplerinin eline geçmiştir.¹⁹

Strabon ayrıca Toroslardaki derebeyleri ve bölgedeki korsan etkinliklerine de yer vermiştir. Romalıların korsanlarla yaptığı uzun soluklu mücadelelerin zaferle sonuçlandığından bahseder.

1.4 OVALIK KİLİKİA

Strabon' un coğrafyasında Anadolu'nun en geniş ovalarından biri olan Çukurova'nın beşeri coğrafyasının detaylı bir şekilde betimlenmesinden ziyade, âlimleri ve fikir hayatının anlatımı da önemli ölçüde yer tutar. Büyük bir kısmı düz ve verimli topraklardan oluşan ovanın batı sınırları Soloi ve Tarsus'tan başlamaktadır.²⁰ Doğuda İssos, kuzeyde ise Torosların Kapadokya sınırına kadar uzanır. Strabon Kydnos (Tarsus) Çayından sonra Seyhan Nehri gelmesi gerekirken Pyramus (Ceyhan) Nehri'nin geldiğini yazmaktadır. Pyramus Nehri'nin taşıdığı alüvyonların fazlalığını vurgulamak için bu toprakların bir gün Kıbrıs'la birleşeceği gibi öngörüler öne sürülmüştür. Erken Roma İmparatorluk çağının başlarında Ovalık Kilikia'nın kıyılarında bulunan Mersin çevresinde Soloi, Tarsos, Adana'nın güneyinde Mallos, doğu sınırlarında İssos bölgenin en büyük şehirleriydi.²¹ Ovalık Kilikia'yı Soloi-Tarsos, Mallos-Ayas-İssos ve İç şehirler-Amanos beyliği olarak üç başlıkta inceleyebiliriz.

¹⁸ Strabon; 2000, XIV. 5. 6.

¹⁹ Strabon; 2000, XIV. 5. 10.

²⁰ Selen; 1951, 312.

²¹ Selen; 1951, 310.

1.4.1 Soloi ve Tarsos

Ova Kilikia'nın başlangıcı sayılan Soloi kentini Rodoslular ve Akalar kurmuştur. Önceleri nüfusu az olan kenti geliştirmek için reformlar yapan Romalı komutan Pompeius, dağlardan ve etraftan toplanmış korsanları bu kente yerleştirmiştir.²² Günümüz Mersin civarının yukarısında Makedon kralların hazine olarak kullandığı Kynda kalesi bulunmaktadır. Buradan sonra Rhegma (Çukur) adı verilen bir bataklığa gelinir. Bu bölgede gemi yerleri vardır. Toroslardan başlayıp Tarsos'un içinden gelen Kydnos nehri bataklığın ortasından geçer. Burası Şehrin limanıdır. Tarsos düzlük bir ovadadır. Antik dönemde bir kıyı şehri olan Tarsos günümüzde on yedi kilometre içerdedir.²³ Kyndos Irmağı'nın soğuk ve çok hızlı akması nedeniyle birçok hastalığa iyi geldiği söylenmektedir.²⁴

Uzun süre Çukurova'nın başkenti olan Tarsos, okulları ve âlimleri ile ünlüydü. Ticaret merkezi olmasının yanı sıra bir kültür merkezi olarak Atina ve İskenderiye ile yarışacak kadar kabul görülmekteydi.²⁵ Tarsos halkı ve öğrencileri felsefenin yanında bütün bilim dallarında etkinlik göstermiş, diğer birçok felsefe ve eğitim merkezlerini geride bırakmıştır. Atina, İskenderiye gibi ilim merkezlerinden farklı olarak burada eğitim görenlerin çoğunluğu yerlidir. Tarsos kentinin okullarıyla gelişmiş, güçlü bir halk olması bölgenin başkenti olmayı uzun süre korumasını sağlamıştır.²⁶

1.4.2 Mallos, Ayas, İssos

Pyramos (Ceyhan) Nehri Soloi 'den 500 stadion uzaklıktadır. Bu nehrin kıyılarında yüksekçe bir yerde Karataş yakınlarında Mallos (Karataş yakınlarında) kenti bulunur. Mallos kentinde ünlü bir dil âlimi olan Krates ve onun öğrencisi Panaitis'den söz edilir.²⁷ Dağlık Kilikia'da bulunan Anemorion burnu gibi Ovalık Kilikia'da da Karataş burnu bulunmaktadır. Burası denizyolları için önemli bir

²² Strabon; 2000, XIV. 5. 8.

²³ Selen;1951, 312.

²⁴ Strabon; 2000, XIV. 5. 12.

²⁵ Selen; 1951, 311.

²⁶ Strabon; 2000, XIV. 5. 13.

²⁷ Strabon; 2000, XIV. 5. 16.

hareket noktasıdır. Buradan sonra kıyı şehirleri şöyledir; Mallos 'tan sonra küçük bir yerleşim olan Aigai (Ayas) gelir. Aigai'nin hemen karşısında limanları bulunan Amanos (Nur Dağı Beylan) kıyıları bulunmaktadır. Aigai'den sonra İssos kenti ve limanı gelmektedir. Bu koy İssikos körfezi olarak da adlandırılmaktadır. Rhosos, Nikopolis, Mopsuestia, Alexandria, Myriandros (Gümüş Oluk) ve Arsus bu kıyılarda bulunmaktadır.²⁸

1.4.3 İç şehirler ve Amanos beyliği

Strabon kıyı şehirlerle birlikte iç kesimlerdeki merkezler hakkında da bilgi vermektedir. Burada Misis'in önemli bir kent ve kehanet merkezi olduğunu söylenmektedir. Kilikia bölgesinin başkentinin Tarsos olduğu söylene de doğuda Amanos Kalelerinde bulunan derebeyleri bölgede ciddi derecede söz sahibiydi. Bunlardan biri Romalılar tarafından kral unvanı alan Tarkondimotos'tur.

²⁸ Strabon; 2000, XIV. 5. 19.

İKİNCİ BÖLÜM

MEZAR STELLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

2.1 MEZAR STELLERİNİN GELİŞİMİ

Yunan dünyasında mezar stelleri bölgelere göre farklı gelişim aşamaları göstermiştir. Geometrik çağda ve 7. yy başlarında doğadan doğrudan alınan, kabaca şekillendirilen taş mezar stelleri, pişmiş toprak kapların yerini almaya başlamıştır.²⁹ Bu dönemlerde, stellerde herhangi bir figür görülmemektedir, ancak kazıma tekniğiyle yapılmış yazıtlar mevcuttur. Mezar stellerindeki kabartmalarda figürlerin ortaya çıkmasından önce, kourosların mezar anıtı olarak kullanıldığı düşünülmektedir.³⁰ Attika bölgesindeki stel gelişimi kronolojik olarak kategorize edilmiştir. Yaklaşık olarak İ.Ö 620-525 yılları arasındaki dönem Tip 1a, b ve c olarak üçe ayrılmıştır. Bu dönemdeki Attika kökenli mezar stellerinin gelişimi, diğer bölgelerdeki uygulamalara ışık tutmuş, stil olarak ölçüt olmuştur. Her bölümü ayrı ayrı işlenip birleştirilen stellerde, dor mimarisinin bir elemanı olan cavettonun, dar, kaideden yukarı doğru incelen dikdörtgen biçimli formlara başlık olarak kullanılmasıdır. Tip 1a bölümünde, stellerin üzerinde, her tarafı yontulmuş, başları cepheden, gövdesi profilden betimlenmiş sphinxler vardır. Bu stellerde rölyef olarak yalnız bir erkek figürü bulunmaktadır. Ana figürün sadece kazıma çizgileriyle betimlendiği örneklerle de rastlamak mümkündür. Tip 1b ve c bölümünde cavetto başlıkların yerini çift volütlü sarmal ve lyra şekilli volüt başlıklar almıştır. İ.Ö 530-450 yılları arasındaki dönem ise tip 2a, b c olarak üçe ayrılmıştır. Tip 2a tip 1c'nin devamı olarak görülür. Bu dönemde genellikle volütlü ve palmetli başlıklar kullanılmıştır. Uzun yıllar kullanılacak olan tip 2b ve steller, ana gövde ile yekpare yontulmuş şekilde standart olarak volütlü ve palmetli başlıklarla görülmektedir. İ.Ö 450'de tip 2c olarak bölümlendirilen kısımda stellerin boyu kısalmış, gövde kısmı, figür alanı genişlemiştir. Bu stel formu erken Helenistik dönemde ve devamında oldukça popüler olmuştur.³¹ Tarihsel süreçte tipolojik olarak sürekli değişime

²⁹ Gisela Richter, **Yunan Sanatı**, çev: Beral Madra, Cem Yayınevi, 1984, s. 35.

³⁰ John Boardman, **Yunan Heykeli Arkaik Dönem**, çev: Yaşar Ersoy, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 181.

³¹ Gisela M. A. Richter, **The archaic gravestones of Attica**, The Padion Press London, 1961, 12-119.

uğrayan mezar stellerinin, genel olarak ana hatlarını oluşturan dönem arkaik dönem olarak kabul görmektedir. Mezar stellerindeki kabartmalarda veya kazıma çizgileriyle betimlenen figürler arkaik dönem krouslarıyla büyük paralellik göstermektedir. Bu olgu mezar stelleri ile dönemin plastik gelişimi arasında doğrudan bağlantı olduğunu göstermektedir. Profilden resmedilen, frontal duruştaki krouslar ellerinde çeşitli nesneler tutar şekilde betimlenmiştir.³²

Sanatsal teknik ve form olarak dönemin stelleri birbirine benzer olmasının yanı sıra farklı bölgelerde özgün formlar da görülmektedir. Helenistik dönemde İonya'da ortaya çıkan mezar stelleri buna örnek olarak gösterilebilir.³³ Steller teknik kıstaslardan ayrı olarak üzerindeki kabartmaların ya da yazıtların konusu itibarıyla da birbirlerinden ayrılmaktadır. Cenaze steli üzerindeki sahnede bulunan figür sayısı, olay ve nesneler vb. betimlemeleri konuya göre değişiklik göstermektedir. Örnek olarak, Helenistik dönemde figür sayısı, Klasik döneme kıyasla daha fazladır. Mezar stellerinde, adak stellerindeki tapınma ve kurban sahnelerinden farklı olarak, rölyefteki figürler genel olarak ölenler, aileleri ile birlikte betimlenmiştir. Ancak bazı örneklerde istisnai durumlar görülmektedir. Samos'ta bulunan bir cenaze stelinde, ana sahne yemek sahnesi ve kurban sahnesi birlikte betimlenmiştir.³⁴ Helenistik döneminde heykeltıraşlık alanında büyük bir ivme gerçekleşmiştir. Bu ivmeye paralel olarak mezar stellerinde çeşitlilik ve artış gözlenmektedir. Bu dönemde mezar stelleri üzerindeki kabartmalar Helenistik dönem serbest heykeltıraşlık eserlerinden oldukça etkilenmiş ve gelişmiştir. M.Ö. 4. yüzyıldan itibaren stellerde alınlık ve plâsterlerle bir naiskos formu kazandırılmıştır. Figür sayısı ve rölyeflerde derinlik kaygısı artmıştır. Bu yüzyılın ortalarındaki önemli özelliklerinden biride ölümlü figürlerin profilden, tanrı figürlerinin cepheden işlenmesidir.³⁵ İ.Ö 317 yılında Demetrios'un lüks yasağı, stellerde durulmaya yol açmıştır. Takip eden yıllarda, cenaze steli yapımında oldukça eksilme olduğu görülmektedir. Roma dönemine kadar, İ.Ö 3.yüzyıldan itibaren, Anadolu'da ve Yunanistan'da küçük formlu mezar stelleri ortaya çıkmıştır. Bu dönemde stellerdeki resim alanın boyutu küçülmüştür. Konu, figür, nesne olarak çeşitlilik ortadan kalkmış, basit işlenmiş cepheden görülen,

³² K. F. Johansen, **The Attic Grave-Reliefs Of The Classical Period**, Kopenhagen, 1951, 90-92.

³³ Abdullah Yaylalı, **Hellenistik Devir İzmir Kökenli Figürlü Mezar Stelleri**, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1979, tüm resim ve levhalar.

³⁴ Ernst Pfühl ve Hans Möbius, **Die Ostgriechischen Grabreliefs I-II**, Mainz, 1977-1979, Lev. 263.

³⁵ Gerhard Neumann, **Probleme Des Griechischen Weihreliefs**, Tübingen, 1979, s. 54.

ayakta duran figürler tercih edilmiştir. Kadınlar, aile üyeleri tanımlanmaksızın betimlenmiş, çocuk figürler, hizmetkârlarla karıştırılmaktadır.³⁶ İ.Ö 2.yüzyıl mezar stellerinin altın çağı olarak kabul görmektedir. Stellerin geleneklerden kopup, yeni bir tipolojiye geçtiği görülmektedir. Figürler basit ve durağan görünümünü kaybetmiş hareketli, daha çok heykel formunda kendine özgü bir kompozisyonda betimlenmiştir. İ.Ö 1.yüzyıldan itibaren stellerde Helenistik etki yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Erken imparatorluk çağıyla beraber, betimlemeler çizgisel bir görünüm kazanmıştır.³⁷

2.2 MEZAR YAZITLARI

Epigrafik malzemenin en fazla olduğu bölümlerden biri olan mezar stelleri üzerindeki yazıtlar, dönemin, bölgenin ya da bireylerin, siyasi, sosyal ve ekonomik durumuna büyük ölçüde ışık tutar. Mezar yazıtlar genel olarak ölen kişinin veya yakınlarının durumları ile yakından ilişkilidir.³⁸ Erken dönem mezar yazıtlarında sadece ölünün adı bulunmaktadır. Bu isimler Genellikle *nominativus* (yalın halde) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Helenistik dönemde ve sonrasında ölü isminden sonra XAIPE (elveda) sözcüğünün kullanıldığı bilinmektedir.³⁹ Yine erken dönem mezar stellerinde, stellerin konuşturulduğu, ” falanca kişi burada yatmaktadır” gibi ifadeler görülmektedir. Okuyan kişilerin yazıttan ibret alacak şekilde yazılmış yazıtlarda bulunmaktadır. Örnek olarak ”kimse ölümsüz değildir” gibi ifadeler görülebilir. Mezar stellerinde ölünün adı ile birlikte, baba adına, nereli olduğuna, bağlı olduğu hakla dair ifadeler de bulunabilir. İ.Ö 3.yüzyıldan sonra, mezar yazıtlarında ölü adını betimleyen ya da yücelten çeşitli sıfatlar kullanılmaya başlanmıştır. En yaygın ifadeler ise ”sevgili, aziz” sözcükleridir. Ayrıca ölen kişinin mesleği hakkında ifadeler de mezar stellerinde yer almaktadır. Ele geçirilen birçok yazıtta, mezar soygunculuğunun antik dönemlerde fazlasıyla etkisini göstermesinden dolayı, bazı mezar yazıtlarında bu duruma karşı caydırıcı bir durum yaratması için, lanetleme, dini motifleri kullanma gibi yöntemlere başvurulmuştur.

³⁶ R. R. R. Smith, **Hellenistik Heykel**, Çev: Ayşin Yoltar Yıldırım, İstanbul, 2002, 192, Res. 218-222.

³⁷ Pfuhl-Möbius; 1977-1979: 42.

³⁸ Malay, Hasan, **Epigrafi (Yazıtbilim)**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1987, s. 20.

³⁹ Pfuhl-Möbius, 1977-1979: 42.

2.3 ZEUGMA KÖKENLİ MEZAR STELLERİ

Zeugma ya da Euphrates kıyısındaki Seleuka'dan, günümüzde Gaziantep sınırları içerisinde bulunan Belkıs'tan gelen rölyeflerin çoğu cenaze steliydi ve son derece zengin bir şekilde dekore edilmiş, yerli insanların mezarlarıydı. Palmyra'daki gibi Zeugma mezarlarında da steller, büstler, mezar heykelleri gibi çeşitli biçimlerde geniş bir corpusa sahiptir. Ne yazık ki bu mezar heykellerinin çoğu mezarların üzerinden son yüzyıllarda yağmalanmıştır. Sonuç olarak, böylesine zengin bir malzeme kaynağının potansiyel katkısı önemli ölçüde azalmıştır. Zeugma'dan gelen Roma stelleri, Greko-Romen orijinallerini taklit eder ve Helenistik sanata yönelmiştir. Asur, Pers başka bir deyişle Helenistik öncesi gelenekleri devam ettirdikleri, Roma ve Yakın Doğu motiflerinin bir karışımını sergiledikleri görülmektedir. İkonografi ve figürler tamamen izleyiciye yönelmiş bir şekilde cepheden betimlenmiştir. Mezar stelleri zıvana şeklinde çıkıntılarla, mezarlara saplanmaları için şekillendirilmiştir. Bu stellerin ana malzemesi çoğunlukla bölgenin ana jeolojik yapısı olan yerel kireçtaşıdır. Stellerin arkası dişli bir keski ile düzeltilmiştir. Zeugma'da bulunan mezar stellerindeki kabartmaların çoğunun derinliği birkaç santimetreyi bulmaktadır. Biçimsel olarak aedikula şeklinde naiskoid bir görünüme sahiptirler. Zeugma'da mezar stellerinin çoğunda, en önemli süs elemanı olarak, halka veya çelenk eşliğinde kartallar betimlenmektedir.⁴⁰ Mezar stellerinin ikonografisindeki kartal betimlemesi, Latince Zeus'un kuşu olarak bilinen (*aquila*), güç ve ölümsüzlüğün simgesidir. Kartal figürleri yalnızca bir erkeğe ait mezar stellerinde görülmektedir. Zeugma'daki mezar stellerindeki kartal figürlerinin, açık, dikey uzanan kanatları ve gövdesi cepheden, baş profilden betimlenmiştir. Bu kartal betimlemeleri, ayrıca keskin ve açısız bir gagaya sahiptir.⁴¹ Zeugma mezar stellerindeki kartal figürlerinden farklı olarak Roma Suriye'sinde, Fırat nehri kenarındaki Hierapolis kartal figürleri çelenkleri gagasında ya da pençelerinde tutmaktadır. Stellerin çoğunda çelenk betimlemesi stellerin üst kısmında bulunmaktadır. Zeugma mezar stellerindeki kartal sembolü J. Wagner

⁴⁰ J. Wagner, *Seleukeia am Euphrat/Z Zeugma*, Wiesbaden, 1976, s. 157. Tüm bu özellikler: Wagner 1976, 167 ve 173-175; çelenk gösterimindeki çeşitlilik: Wagner; 1976, 159.

⁴¹ Wagner, 1976, 158.

tarafından “ ölü adamın kahramanlaştırılması” ifadesi öne sürülmüştür.⁴² Doğudaki kadınlara ait Greko-Roman mezar stellerinde yerel özellikler gösteren atribüleri, mil-kadın işi, anahtar, çocuklar veya bir takvim şeklindedir. Bununla birlikte, bu kadınların portrelerini veya figürlerini taşımayan mezar stellerinde örgü bir sepet görülmektedir. Bu sepetlerin çoğu yün topları içerir. Bu sepet, ölen kişinin cinsiyetini gösteren yerel bir eşyadır. Sepet ve kartal figürünün bir ruhu temsil ettiği düşünülmektedir. Roma döneminde Zeugma'daki mezar stelleri çoğunlukla mezarların iç duvarlarına yerleştirilmiştir. Bu steller Palmyra'daki mezarların kapatıldığı plakalarına benzerdir. Zeugma'dan bilinen mezar stellerinin çoğu kentin doğu mezarlığındandır. Zeugma'da ayrıca “loculi” denilen kireçtaşı döşemeler de vardı ve bunlar genellikle ölen kişinin heykel portresini taşıyordu; fakat Adana Müzesi'nde Zeugma'dan gelen bu tipte mezar stelleri mevcut. Zeugma'dan gelen mezar stellerinin büyük bir kısmı Yunanca olarak kısa yazıtlar içermektedir. Bazı stellerin biri yazıtlı, diğeri kabartmalı olan, iki yüzeyi vardır. Zeugma'da yazıtlar, sadece “υπελυπε χαίρε” ile ve bazen övgü sıfatı “χρηστός” ile ölen kişinin adından oluşan son derece basit bir epigrafik forma sahiptir. Çoğu durumda soyadı genellikle dâhil değildir. “ἄλυπε χαίρε” cenaze formülü ve dağılımı yakın zamanda J.-B Yon tarafından incelenen diğeri versiyonları, Roma Kilikia, Mezopotamya ve Suriye'nin mezarlık epigrafisinde ortaktır. Zeugma ve Hierapolis Euphratensis arasındaki alandaki en yaygın formüldür. Zeugma'daki önceki epigrafik kanıtlar, Zeugma'nın nekropolisinden elde edilen yazıtlarda egemendir. Bugüne dek Zeugma'dan stellerin epigrafisi ve ikonografisi hakkında en önemli yayın, 1976'da Wagner'in kapsamlı ve sistematik bir çalışması olan kitabıydı.⁴³

⁴² Wagner, 1976, 158, notlarla birlikte: s. 139 ve 140.

⁴³ J. Wagner, *Seleukeia am Euphrat/Zeugma*, Wiesbaden, 1976.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG

No. 1 (Resim. 1a-b) : Kemerli bir niş içerisinde portre büst.

Envanter no : ?

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Yer yer çatlaklar olup, genel anlamda iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Tanım : Plaster sütunların taşıdığı üçgen alınlıkla, tek resim alanlı stel. Üçgen alınlığın merkezinde plastik öge olarak bir rozet bulunmaktadır. Üst yapıyı oluşturan alınlıkta, orta ve yanlarda basit, bezemesiz palmetlerle desteklenmiş akroterler mevcuttur. Resim çerçevesinin yanlarında, yukarısında ve altında plasterlerle çerçevelenmiş, geniş bir bezemesiz bölge vardır. Üst kısmında dar şeritle biten bir konsol üzerine yerleştirilmiş büst, pürüzsüz bir arka plan ile vurgulanmaktadır. Yarım daire şeklinde kesilmiş gövdeyi saran bir kumaş detaylı biçimde gösterilmiştir. Bu giysinin, büstün göğüs kafesinde bağlandığı görülmektedir. Omuzlar ve saç detayları, arka planı geri atacak şekilde aynı seviyede kabartılmış böylece büst tasarımı için gereken derinlik elde edilmiştir. Kafa hafif sağ tarafa dönüktür. Büst kıvrık saçlara ve yuvarlak, çarpıcı genç bir yüze sahiptir.

Tarihlendirme : İ.S. 1. yy. sonu - İ.S. 2. yy. başı.

No. 2 (Resim. 2a-b) : Yün eğiren kadın cenaze steli.

Envanter no : ?

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Kırıklar mevcut, genel anlamda iyi korunmuştur.

Tanım : Sütunlu, üçgen alınlığında rozet bulunan, yanal ve üst akroterine sahip bir cenaze steli. Ana sahne üstünde kaba büyük harflerle işlenen yazılarla doldurulmuş, alınlık ve plasterler ile çevrelenmiştir. Üç-çeyrek yönünde sağ profilden işlenen figür, gövdesini sol kolundaki hareketle bağlantılı olarak hafifçe sağa döndürülmüş, sol eliyle bir iplik yumağı tutarak diğer eliyle bir mili geçirme eylemi gösterilmiştir. Gerçek vücut oranı eğirme işlemine vurgulama yapmak için

bozulmuştur. Mezar sahibi, sırtı yüksek bir mobilya üzerinde oturur ve örtülüdür. Örtüden arta kalan saçlar pürüzsüz bir kütle şeklinde dikkat çeker. Figürün gözleri iri betimlenmiştir. Örtünün ardından aşırı büyük, yuvarlak küpelerin üçte biri görünmektedir. Kompozisyon, eğirme aktivitesine, iş sürecinin nasıl işlediğine odaklanır.

Yazıt : Cenaze stelinin kompozisyon dışındaki yüzeylerine yazı işlenmiş olduğu için tekrar kullanılmış bir ürün olması muhtemel gözükmektedir. Özellikle ilk satırın altına işlenmiş olan yazıt bu teoriyi desteklemektedir. Ayrıca ikinci satırın bitimi sağ plasterin üst kısmına ilştirilmiştir.

Transkripsiyon :

Φροντίστη τῇ ιδίᾳ κυρίᾳ τοῦ
2 Λουκᾶ μνήμης χά-
ρις

Çeviri :

Phrontiste için, eşi olan
2 Lukas
anısına

Karşılaştırmalar :⁴⁴

Tarihlendirme : İ.S. 200-250 arası.

⁴⁴ Bazı stil özellikleri açısından benzer; Aslı Saraçoğlu, **Antakya Yöresi Mezar Stelleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1997; Lev. XL, XLI, XLII, XLIII, Kat. No. 79, 80, 81, 82, 85; Ergün Laflı ve Eva Christof, **Hadrianopolis I Inschriften aus Paphlagonia**, Oxford, 2012, s.72, Örn: 36D, 36E, 37F; Adana müzesi envanterinde bulunan, Kahramanmaraş'ta gün yüzüne çıkarılmış olan, Geç Hitit III dönemine tarihlenen cenaze steli üzerinde yer alan yün eğiren kadın figürü, önemli ölçüde benzerlikler içermektedir. No:49 Resim. 49, stel için Bkz: H.T. Bossert, **Altanotolien, kunst und hardwerk in kleinasien von den anfangen bis zum völligen ausgehen in der grieshischen kultur**, Verlag Ernst Wasmuth, Berlin, 1942, lev. 814; Ekrem Akurgal, **Spathethitische bild kunts**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1949, lev.42a; Ekrem Akurgal, **Phrygische kunst**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1955, lev.77-78; Ekrem Akurgal ve M. Himmer, **Der kunst der hethiter**, Hirmer Verlag, Münih, 1961, lev.138; W. Orhmann, **Untersuchengen zur spathethitischen kunst**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1971, s. 528, lev. 47 C/5; V.G. Genge, **Nordsyrich-südanatolische reliefs**, Ein archalologisch-historische Untersuchung, Kobenhavn, 1979 lev.49; M. Darga, **Hitit sanatı**, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları, İstanbul, 1992, res. 304.

No. 3 (Resim. 3a-b) : Kadın büstü steli.

Envanter numarası : 811.

Taş cinsi : Yerli kireç taşı.

Durumu : İyi durumda korunmuştur.

Buluntu yeri : Anazarbos.

Tanım : Sivri uçlu orta ve yan akroterleri ile olağanüstü iyi korunmuş bir cenaze steli. Resim çerçevesinin yanlarında bezemesiz ve pürüzsüz bırakılmış dar alan yay şeklindeki kuşağın altından hemen hemen yazıtın bitimine kadar uzanır. Kaidesinde dikdörtgen şeklinde bir zıvanaya sahiptir. Sivri uçlu üçgen pedimentinin köşelerinin her birine üç yapraklı çiçek motifi işlenmiştir. Üçgen alanın üst kısmındaki çiçeğin hemen altında ince yapılı yukarı doğru betimlenmiş bir hilal iliştirilmiştir. Alınlığın hemen bitiminde palmet süslemeli yan akroterler başlar. Cenaze stelini taçlandıran, üst akrotörü kaplayan küresel pürüzsüz alanda meander motifi işlenmiştir. Resim alanının hemen üstüne ekleme olarak yay şeklindeki çıkıntıya basit sarmaşık ve kalp motifleri işlenmiş bir çelenk görünümü kazandırılmıştır.

Resim alanında ise örtülü ve süslü bir kadın tasvir edilmiştir. Figürün başı neredeyse cepheden betimlenmiştir, ancak yüzünde bazı küçük düzensizlikler gözlemlenmektedir. Figürün sol gözü sağ gözünden daha büyük betimlenmiştir. Bunun sonucu olarak kadının başının hafifçe sağa doğru dönük olması gerekmektedir. Keskin kenarlı kaşlar alını yüzün geri kalanından etkili biçimde ayırmaktadır. Göz çukurları gözleri ayırt edici bir şekilde vurgular. Küçük bir ağızda dar dudaklar birbirine sıkıca bastırılmıştır. Yüzün pürüzsüz olmasıyla birlikte açıkça görüldüğü gibi, birbirinin içine geçmiş ‘u’ şeklinde bukleler bir düzen içerisinde figürün alına çerçeve oluşturmuştur. Boynunu sıkıca sarmış damla şeklinde pendant olan bir kolye takmaktadır. Göz hizasına paralel, kulak memesinden sarkan benzer şekilli küpeler bulunmaktadır. Göğüs kısmı bir sekizgenin içerisine sığdırılmış gibi düzensiz bir kesime sahiptir. Giysi kıvrımları paralel olarak yönlendirilmiş olup, oldukça düzgündür. Göğüsten aşağı olan kısımda ince murç darbeleriyle zarif bir görünüm kazandırılmıştır.

Steldeki figür sade bir şekilde karakterize edilmiş olsa da, akroterdeki zarif işlemler, resim alanının üstündeki yay biçimindeki çıkıntıda betimlenen sarmaşık çelenklerle sanatsal bir çerçeve oluşturmayı başarmıştır.

Transkripsiyon :

Ματρώνα Κυ-
2 ρύλλα παρθένω
θυγατρί μνήμης
4 χάριν

Çeviri :

Matrona, Kyrilla
2 için, bakire
kızı,
4 anısına

Karşılaştırmalar : Matrona adında başka bir kadına Anazarbos'daki bir yazıtta rastlanmıştır.

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

Kaynaklar : Mustafa Hamdi Sayar, **Die Inschriften von Anazarbos**, Habelt Verlag, Bonn, 2000.

No. 4 (Resim. 4) : Cenaze steli parçası.

Envanter numarası : 16922.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Köşeleri kırık ve çatlaktır.

Tanım : Cenaze steli yan akroterlere sahip dik üçgen alanın içinde bir disk olan merkezi bir aktöre sahiptir. Akroterin volütleri kıvrımlı bir şekilde bitmektedir. Akroterlerin üzerinde herhangi bir bezeme yoktur pürüzsüz bir yüzeye sahiptir.

Transkripsiyon :

[Π]αρδαλᾶς
2 AC YC---
YXH τὸν A---
4 ---EYM---

Çeviri :

Pardalas

2 ...

...

4 ...

Karşılaştırmalar : Pardalas Erkek ismidir.

Tarhlendirme : İ.S 2. yy. ortaları.

No. 5 (Resim. 5) : Basit çerçevesi, dikdörtgen cenaze steli.

Envanter numarası : 16904.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Sağ üst köşesi kırık, genel olarak iyi korunmuş durumdadır.

Tanım : Basit çerçeve ve gömme yazıt alanı ile dikdörtgen blok.

Birçok kez kullanıldığı görülmektedir. Yazıt alanının düzgün bir şekilde pürüzsüzleştirilmesine rağmen, sağ üst ve sağ alt köşede daha eski, neredeyse tamamen parçalanmış bir yazıtın kalıntıları görülebilir. Yazıt 5 satırdır.

Transkripsiyon :

ἔτους ΖΝΡ

2 Μητερεινῇ Μενίσκου

Ἀθηναίῳ Ἡρακλειδότῳ

4 ἄνδρι καὶ Στρατονείκῳ τῷ

ὀρφ μνήμης χάριν

Çeviri :

157 yılında

2 Meniskos kızı Metereine ,

Athenaios Herakleidoutos için, kocası,

4 ve Stratoneikos,

oğul, Anısına.

Tarhlendirme : İ.S. 3. yy.

No. 6 (Resim. 6) : Portreli cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Konglomera taşı.

Durumu : Akroterin üst bölümü kırık.

Tanım: Orta ve yan akroterleri ile yüksek ve dikdörtgen yapıya sahip bir cenaze steli tipindedir. Büstün saçları frontal bir görünüm elde etmek için öne doğru taranmış şekilde betimlenmiştir. Alın çizgileri alışılmadık bir biçimde, dört büyük yatay kırışıklık şeklinde görülmektedir. Yanaklarındaki basit, ancak belirgin çizgiler ile ince ve düz dudağı vurgulanarak, etkileyici bir görünüm elde edilmiştir. Kulakları katlanmış ve basitleştirilmiştir. Yazıtı beş satırdır. Dördüncü satırı belki de ikincil olarak kazınmış bir haç ile sonlanmaktadır.

Transkripsiyon :

Λούκιος ὁ τέκτ-
2 ων τῷ πατρί
GEOMAUDESXARIC
4 ἔτους αὔρ (ay) μη- (Latin haçı)
vos Ἀρτεμισίου

Çeviri :

Lucius, Marangoz,
2 babası için
GEOMAUDESXARIC
4 (Yıl ve ay), Latin haçı⁴⁵
Artemision'a⁴⁶

Karşılaştırmalar : Bazı stil özellikleri açısından Sinop'ta ortaya çıkarılan, günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ndeki bir mezar taşına benzer: Naukleros Iulius Kallinikos PM 2, 291-292, no. 1183, levha 178 (İ.S. 3. yy.); bir başka mezar şiiiri için: Ch. Marek, **Pontos et Bithynia. Die römischen Provinzen im Norden Kleinasiens**, Mainz, 2003. s. 172, res. 273. Bahsedilen bu eserle benzerlikleri kenar düzenlemeleri, büstlerin bölme kısımları (ancak ilk örnekte elbise kıvrımları daha ön plana çıkmaktadır), stel sahibinin ve erkek kardeşinin meslek tanımı, ağızlarının düz yapılmaları ve yanak vurgularıdır.

⁴⁵ Latin haçı yazıtlarda ortaya I. Konstantin Dönemi'nde çıkmıştır.

⁴⁶ "Artemision" ayı için: Herrmann, Milet (1997), bölüm 3, 43.

Tarihlendirme : İ.S. 4. yy. başları.

Kaynaklar : P. Herrmann., **Inschriften von Milet**, Berlin, 1997, III, 43.

No. 7 (Resim. 7a-b-c): Kadın büstü olan cenaze steli.

Envanter numarası : 14174.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Stel büstün boyun kısmından ortadan ikiye kırılmıştır, ancak, tekrar birleştirilmiştir.

Ölçüler : Yükseklik 145 cm; genişlik: 46 cm; kalınlık: 6cm.

Tanım : Sivri uçlu, üçgen alınlıklı, dikdörtgen biçimli stel. Bir niş içerisine alçak kabartma ile derinlik kazandırılmış, yarım kadın büstü yer alır. Alınlık ile büst arasında üç satırlık, bu büst ile kaide (zıvana) arasında beş satırlık yazıt bulunmaktadır. Son derece dar olan stel kaideden yukarı doğru incelmektedir. Üçgen alınlığın tam ortasında bir kalkan bulunmaktadır. Orta ve yan akroterler pürüzsüz ve bezemesizdir. Kadın büstü örtülüdür, saçları hafif dalgalı biçimde geriye ve yanlara doğru yüzün şekline göre uzatılmıştır. Gözbebekleri çizgi ile belirtilmiş iri gözlere sahiptir. Figür basit, katlanmış, şematik biçimde manto giymiştir. Örtü, omuzlarında ayrı bir giysi parçası olarak uzanır.

Resim alanının üstündeki yazıt:

Transkripsiyon :

ΑφείSKE τοῦ Βοή-
2 θου Γῆι τῆι Μητρὶ
Μνήμης ἔνεκεν

Çeviri :

Apheiske, (kızının) Boethos,
2 Ge için, annesi
Anısına

Resim alanın altındaki yazıt: Bu bölümde stelin korunması için bir ifade yer alıyor.

Transkripsiyon :

- ἑάν τις ταύτην τὴν στήλην
2 ἀδικήσῃ οἱ καταχθονίοι θε-
οὶ ἐξώλῃ καὶ πανώ-
4 λῃ ἔχοιεν

Çeviri :

- Birisi bu steli
2 yasadışı olarak kullanırsa – yeraltı tanrıları
.....
4

Karşılaştırmalar : Mezar stellerinde lanetleme için bkz: Manisa, Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, envanter no: 1; G. M. A Hanfmann ve N.H. Ramage, **Sculpture from Sardis: The Finds through 1975**, Harvard University Press, Cambridge, 1978, 55-56, no. 17; Ergün Laflı, Funerary and votive monuments in Graeco-Roman Cilicia, **Anatolian Studies**, vol 65, 2017, s.167, fig. 43.

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

No. 8 (Resim. 8) : Hilal ve yıldızlı cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu: Genel olarak iyi korunmuştur.

Tanım: Neredeyse dikdörtgen biçiminde olan stel, baş kısmında geniş bir üçgen ile başlamaktadır. Stelin üzerinde dört köşeli bir yıldız ve yatay bir hilal bulunmaktadır. Stelin kaidesinde zıvana çıkıntısı mevcuttur. Stel üzerindeki yazıt dört satırdır.

Transkripsiyon :

- ἔτους ΘΒ μείνος
2 Δαισίου ΘΚ Ἀππ-
οῦ Ἄννιος Φοῦσ-
4 κος

Çeviri :

11 yılda, ayda

2 Daisios (Haziran), 29.

(Oğlu) Şanlı Annus

4 Fuscus.

Karşılaştırmalar :

Tarhlendirme : Yıl 455 = İ.S 144.

Kaynaklar : Wolfgang Leschhorn; **Antike Ären: Zeitrechnung**, 1993, s. 61 (ayrıca Bkz. s 30.s 80.); Reinhold Merkelbach ve Josef Stauber, **Jenseits des Euphrat: Griechische Inschrifte, Ein Epigraphisches Lesebuch**, 2005, 145, No. 705, 19.

No. 9 (Resim.9) : Kyrilla'nın cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Yan akroterler kırık, yer yer çatlaklar mevcuttur.

Tanım : İki yanal ve yuvarlak üst akroterin içinde bir hilalin çentik olarak girintili olduğu basit dikdörtgen cenaze steli.

Transkripsiyon :

Δίκης Κυρίλ-

2 λα τῆ γυναι-

κί

4 μνήμης

χάριν

Çeviri :

Dikes için

2 Eşi

Kyrilla,

4 İçin

Anısına

Tarhlendirme : İ.S. 2. yy.

No. 10 (Resim. 10) : Secundus ve Matrona'nın cenaze steli.

Envanter numarası : 16939.

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Kırıklar mevcut, yüzeyde aşınmalar görülmektedir.

Ölçüler : Yükseklik: 70 cm; genişlik: 27 cm; kalınlık: 13 cm.

Tanım : Tabanlı, çelenk kabartmalı, üçgen panelli masif blok cenaze steli. İç içe üç profilden oluşan üçgen kabartmanın yan akroterlerinde çizgi şeklinde yapılmış iki yaprak motifi işlenmiştir. Cenaze stelinin orta kısmında, bükülmüş bir şeritten oluşan ve yazıtın ilk üç satırının üstünde bir gırlantı vardır. Cenaze stelinin orta kısmını tabandan ayıran bir profil şeridi altında, yazıtın dördüncü ve son satırı vardır.

Transkripsiyon :

Σεκοῦνδος
2 Ματρώνατι
τῇ γυναι-
κίαν
4 μνήμης χάριν

Çeviri :

Secundus
2, Matrona için,
karısı,
4 anısına

Tarhlendirme : İ.S. 2. yy.

No. 11 (Resim. 11) : Sasas'ın cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Üst akroterde kırıklar mevcut, genel olarak iyi durumda.

Tanım : Sivri uçlu, üçgen alınlıklı, dikdörtgen biçimli stel. Üçgen alınlığın tam ortasında bir kalkan bulunmaktadır. Orta ve yan akroterler pürüzsüz ve bezemesizdir. 5 satırlık yazıt, yazıt alanının üst yarısında bulunur.

Transkripsiyon :

Σάσας Ἀπόλλω-
2 νου Ἡλείαι τῇ
ἀδελφῇ καὶ γυ-
4 ναικί μνήμης
ἔνεκα

Çeviri :

Apollon'un oğlu Sasas,
2 Heleia için,
kız kardeşi ve karısı
4 anısına

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

No. 12 (Resim. 12) : Montanus'un cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Parlak konglomera.

Durumu : Akroterde kırıklar mevcut, yüzeyde aşınmalar ve çatlaklar görülmektedir.

Tanım : Dar, uzun dikdörtgen biçimli stel. Derin olmayan niş içerisinde dikey olarak kısmında bir kılıç betimlemesi vardır. Üçgen alınlık içinde medusa başı bulunmaktadır. Medusa başı ile niş arasında yukarı doğru bakan bir hilal ilıştırılmıştır. Yedi satırlık yazıt alanının altında işlenmemiş çokça boş alan görülmektedir.

Transkripsiyon :

Μοντᾶνος
2 Ταρκονδειμο-
το ΧΑΟΥ
4 ...WOCHW...
Μοντανῶ
6 μνήμης
ἀπὲν

Çeviri :

Montanus'un

2 Tarkondeim.....

.....

4

Montanus için

6 için

anısına

Tarihlendirme : İ.S 200-250.

No. 13 (Resim. 13) : Tiberius için cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Stel ortadan ikiye kırılmış, alt bölümü noksandır. Yer yer kırıklar ve çatlaklar mevcuttur.

Tanım : Sivri uçlu, üçgen alınlıklı, dikdörtgen biçimli stel. Orta ve yan akroterler volütler halinde bitmektedir, pürüzsüz ve bezemesizdir.

Transkripsiyon :

Τιβεριῶ καλῶ

2 καὶ ἀγαθῶ Σεν-

άνω καὶ Ρούφα

4 οὶ γονεῖς

Çeviri :

Tiberius için, iyi ve güzel,

2 Senanus

ve Rufa için,

4 anne ve babası

Karşılaştırmalar : Spiraller ve volütler şeklinde biten aktörlere sahip cenaze stelleri, numaralandırılmış stellerle büyük ölçüde benzerlikler içermektedir: No. 7, No. 11 ve No. 13, No. 14.

Tarihlendirme: İ.S 250-300.

No. 14 (Resim. 14) : Lysimachos'un cenaze steli.

Envanter numarası : 16934.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Yüzeyde aşınmalar mevcut, genel olarak iyi durumda.

Ölçüler : Yükseklik: 88 cm; genişlik: 23 cm; kalınlık 16 cm.

Tanım : Sivri uçlu, üçgen alınlıklı, dikdörtgen biçimli stel. Orta ve yan akroterler volütler halinde bitmektedir, pürüzsüz ve bezemesizdir. Üçgen alınlığın tam ortasında bir kalkan bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

2 -----ηι Λυσιμ-
 άρχου Ἀπολ-
4 λωνίωι τῶι
 ἄνδρι μνή-
6 μης χάριτι

Çeviri :

2 --- Lysimachos'un
 Apollonius için
4 kocası,
 için
 anısına

Karşılaştırmalar : Spiraller ve volütler şeklinde biten aktörlere sahip cenaze stelleri, numaralandırılmış stellerle büyük ölçüde benzerlikler içermektedir: No. 7, No. 11 ve No. 13, No. 14.

Tarihlendirme : İ.S 200-250.

No. 15 (Resim. 15) : Deniz kabuğu olan cenaze steli.

Envanter numarası : 2907.

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Üst akroter ve resim alanından ikiye kırılmış, sonradan birleştirilmiştir.

Ölçüler : Yükseklik: 97 cm; genişlik: 30,5 cm; kalınlık: 16,5 cm.

Tanım : Üçgen alınlığın ortasında dört yapraklı rozet bulunan, dikdörtgen cenaze steli. Yuvarlak biçimli, merkez akroterde kazıma tekniğiyle yapılmış spiraller bulunmaktadır. Yan akroterlerde, resim çerçevesinin sağ ve sol üstünde yine kazıma tekniğiyle sarmaşık yaprak motifi betimlenmiştir. Resim çerçevesinin ark yaptığı üst kısmın hemen altında bir deniz kabuğu motifi görülmektedir. Çerçevenin altında geniş tutulmuş bir *tabula ansata* (yazıt plakası) içerisinde dört satırlık bir yazıt bulunmaktadır. Stelin sağ ve sol tarafında, düz, pürüzsüz bir yüzey üzerinde, birbirine paralel iki adet yunus figürü bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

οἱ υἱοὶ το πατ.....

2

.....μνήμης

4 χάρις

Çeviri :

Babanın çocukları,

2

.....

4 anısına.

Tarihlendirme : İ.S 200-250.

No. 16 (Resim. 16) : Cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Patlak konglomera.

Durumu : Yer yer çatlaklar mevcut, genel olarak iyi korunmuştur.

Tanım : Mezar anıtı, alt kısmı bir altarı andıran yapı, üst kısmında üçgen alnlık ile beşik şeklinde bir merkez akrotere sahiptir.

Transkripsiyon :

hedera?

2 τῷ Κσυρίῳ ἀν-

δρὶ μνήμης

4 χάριν

καὶ ἐαυτῇ ζῶ-

6 σα

Çeviri :

[Kadının adı]/ hedera?

2 Ksyrios, kocası,

için

4 anısına

Yaşamları-

6 boyunca.

Tarhlendirme : İ.S 200-250.

No. 17 (Resim. 17) : Gladyatör cenaze steli.

Envanter numarası : 138.

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Yüzeyi çok fazla aşınmıştır.

Tanım : Derinleştirilmiş resim alanı içerisinde, cepheden tasvir edilmiş, düz, arka plan üzerinde kabartılarak oluşturulan bir insan figürü bulunmaktadır. Hacimli, kıvrık saç ile baş büyük gösterilmiştir. Figürün iki elinde tuttuğu nesneler bir özelliği vurgulamaktadır. Figürün bacaklarında dizlik (greaves) giydiği tahmin edilmektedir. Bu nedenle bu kişinin gladyatör olması muhtemeldir.

Tarhlendirme : İ.S 200-250.

No. 18 (Resim. 18) : Erkek figürlü cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Yer yer kırıklar ve aşınmalar mevcut. Figürün başı noksandır.

Tanım : Basık üçgen alınlıklı, yalnızca palmet işlemeli yan akroterleri bulunan, plasterlerle çevrelenmiş resim alanında cepheden betimlenen, chiton ve manto giysili erkek figürü olan cenaze steli. Pürüzsüz arka planın içine yerleştirilmiş olan figür sağ kolunu manto ile gizlenmiş ve elini göğüs hizasında tutmaktadır. Mantonun altında kalan sağ kol ve tamamen kapalı biçimde betimlenmiş, resim alanın sol kısmında sağ kısma göre daha fazla boşluk bırakılmıştır. Figürün başı kesilip, ayrılmıştır. Yazıt, hâlâ çok fazla alanın bulunduğu resim alanı altına oyulmuş olabilir. Ne yazık ki bu bölüm aşınmış ve çok fazla tahrip olmuştur.

Karşılaştırmalar : Ergün Lafli ve Jutta Meischner, Hellenistische und römische Grabstelen im Archäologischen Museum von Hatay in Antakya; **ahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien**, Band 77, 2008, s. 145, kat. no. 3, envanter no. 9013. ve 149 kat. no: 5-6, envanter no: 15747.

Tarihlendirme : İ.Ö. 100-50.

No. 19 (Resim. 19) : İki resim alanlı cenaze steli.

Envanter numarası : 16810.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Alt ve üst kısımları noksandır ve çok fazla tahrip olmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 55 cm; genişlik: 33 cm.

Tanım : Dar, iki resim alanlı stel. Üst resim alanında cepheden, giyimli bir erkek büstü bulunmaktadır. Figürün frontal bir görünüm elde etmek için önden arkaya doğru düzgün taranmış saçları açık bir şekilde görülmektedir. V-biçimli elbise yaka kısmından katlanmıştır. Belirgin bir şekilde, geniş elmacık kemikleri, dar bir çene üzerinde dudak kıvrımları altında ağız ile birleştirilmiştir. Bununla birlikte alt resim alanında benzer bir büst bulunması muhtemeldir. Ancak büstün alt kısmı kırıldığı için sadece figürün cepheden görüntüsünün bir kısmı korunmuştur. Kısa, alını yarım daire şeklinde kaplayan saçlar yine frontal bir görünüm elde etmek için arkaya doğru düzgün, taranmış biçimde betimlenmiştir.

Nispeten büyük, geniş gözler dikkat çeker. Saçlar ile benzer şekilde murç darbeleriyle tasarlanmış sakal, elmacık kemiklerinin altına uygulanmıştır. İki resim alanı arasındaki şeritte yazıt olabilir.

Tarihlendirme : İ.S. 3-4. yy.

No. 20 (Resim. 20) : Cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Genel olarak çok iyi korunmuş.

Tanım : Üçgen alınlığın tam ortasında altı yapraklı bir rozet bulunmaktadır. Orta ve yan akroterler volütler halinde bitmektedir, pürüzsüz ve bezemesizdir. Cenaze stelinin metni neredeyse tamamen silinmiştir. Beklendiği gibi, bu mezar stelleri birkaç kez kullanılmış ve tekrar tekrar işlenmiştir. Ayrıca bu tür boş alanlara, sonralarda kömür ile yazıtlar görülmektedir.

Karşılaştırmalar : Spiraller ve volütler şeklinde biten aktörlere sahip cenaze stelleri, numaralandırılmış stellerle büyük ölçüde benzerlikler içermektedir. No. 7, No. 11 ve No. 13, No. 14.

Tarihlendirme : İ.S 200-250.

No. 21 (Resim. 21) : Okul çocuğu cenaze steli.

Envanter numarası :16816.

Buluntu yeri : (Kadirli?); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Taş cinsi : Patlak konglomera.

Durumu : Stelin üst bölümü noksan ve yer yer kırıklar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 52 cm; genişlik: 37 cm.

Tanım : Kabartma; bütünüyle, uzun kollarının üzerinde iki dekoratif çizginin görülebildiği, uzun elbise giyimli, bir çocuğu betimlemiştir. Kabartmadaki giysi sınırları da omuzlardan aşağıya dikey olarak uzanır. Sağ eliyle yatay olarak görülen stilus ile birlikte kullandığı yazma tabletlerini tutamacından tutmaktadır. Bu nesneler çocuğun okuduğuna referanstır. Sol elinde göğüs hizasında bir kuş tutmaktadır. Bu kuş, figürün kadın olduğunu göstermektedir.

Tarihlendirme: İ.S. 150-200.

No. 22 (Resim. 22) : Cenaze stelinin üst kısmı.

Envanter numarası : 16815.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Kırılmış ve yüzeyi tahrip olmuş stelin, alt kısmı noksandır.

Ölçüler : Yükseklik: 52 cm; genişlik: 42 cm.

Tanım : Sivri uçlu cenaze stelinin üst kısmına, yuvarlak orta, sivri yanal aktörler ile birlikte oval bir çöküntü içerisinde bir erkek başı eşlik eder. Baş, oldukça geniş tutulmuş ve çeneye doğru daraltılmıştır. İri gözler ve şematik olarak görülen bir ağıza sahiptir. Figür sakalsız olarak betimlenmiştir. Ayrıca saç görülmemektedir. Sağ kulağında görüldüğü gibi kulaklar öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Oval resim alanının hemen altında stel kırılmıştır.

Tarihlendirme : İ.S 200-250.

No. 23 (Resim. 23) : Kadın büstü olan, cenaze steli.

Envanter numarası :16809.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Yer yer kırıklar mevcut olup, stelin yüzeyi tahrip olmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 56 cm; genişlik: 29 cm.

Tanım : Stel, üçgen biçimli başlayan, tabanı yarım daire şeklinde biten, yüksek kabartma ile betimlenen bir kadın büstüne sahiptir. Figürün başı yarım daire şeklinde çizilmiş bir şerit ile dekore edilmiştir, muhtemelen, bu çizgisel dekorların daha fazlası vardır ama zamanla tahrip olarak yok olmuştur. İ.S. 2. yy. 'da kadın büstlerinde yaygın olarak görülen, basit oyuklarla işlenen, göğüste birleştirilmiş yatay giysi kıvrımları, büstün bir kadına ait olduğunu işaret etmektedir. Göğüs bölümü şematik olarak betimlenmiş, figürün başı hafif sağa dönüktür. Sıkı toplanmış saç, tek bir tutam halinde, alnın üzerinden kaşların arasına doğru uzandığı görülmektedir. Ağız ve burun ağır şekilde aşınmış, hasar görmüştür. Büstün altında olması muhtemel olan yazıt aşınmış, okunmaz duruma gelmiştir.

Tarihlendirme : İ.S. 2. yy. sonu.

No. 24 (Resim. 24) : İki büstlü, cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Kırık ve noksan olup yüzeyi aşırı derecede aşınmıştır.

Tanım : Cenaze steli, yüzeydeki aşırı bozulma nedeniyle detaylı olarak görülmesi zor olan iki portre büstünü yan yana göstermektedir. Figürler basit bir şekilde tasarlanmıştır, kafaları neredeyse cepheden betimlenmiştir. Tüm yüzeylerin zarar görmesinden dolayı figürlerin cinsiyeti net değildir.

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy.

No. 25 (Resim. 25) : Cenaze steli.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Yer yer çatlak ve stelin yüzeyi aşırı derecede tahrip olmuştur.

Tanım : Dikdörtgen olup, üst kısmı yarım daire biçimde biten cenaze steli. Stelin üzerinde beş satırlık yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

2

4 μνήμης
χάρτιν

Çeviri :

2

4 için,
anısına

Tarihlendirme : İ.S. geç. 3. yy.

No. 26 (Resim. 26a-b): Soloi' den klasik cenaze steli.

Envanter numarası : 12334.

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Pürüzlü bir yüzeye sahiptir.

Buluntu yeri : Soloi.

Tanım : Yassı bir alınlığa olan, bezemesiz aktörlere ve üçgen alınlığın ortasında bir yün sepeti betimlemesine sahip cenaze steli. Stelin resim alanı, etrafında çıkıntı yapan özel çerçevesi ile vurgulanır. Çerçeve bitiminde, uzun şerit şeklide geniş bir podyum üzerine figürler ilıştırılmıştır. Stelin kaidesinde geniş bir zıvana bulunmaktadır. Bu zıvana ile çerçeve arasında iki satırlık yazıt bulunmaktadır.

Resim alanındaki ana karakter, *chiton* giyimli oturan kadın ve baş hizasına tuttuğu başörtüsü görülmektedir. Üst vücut ve baş, cepheden görülmektedir, ancak alt vücut üç-çeyrek yönünde sağa dönük biçimde betimlenmiştir. *Kline* üzerinde oturan ana figür, ayaklarını genişçe bir tabure üzerine uzatmıştır. Mobilyanın sırt kısmı yoktur, figür sol eli ile duruşunu destekler.

Resim alanının sol tarafında, sol eliyle sağ elini destekleyen, sağ eliyle yelpaze tutan, küçük boyutlu betimlenmiş bir kadın figür bulunmaktadır. Bu durum figürün hizmetkâr olduğunu göstermektedir.

Ana figürün arkasında, figürün başına doğru eğilmiş olan, muhtemelen daha yaşlı olan örtülü bir kadın, ortadaki karakterin önemini vurgulamak için resim alanında küçük bir rol almaktadır.

Transkripsiyon :

Λαοδίκη Ἀριστεύου

2 ἄλυπε χαῖρε

Çeviri :

Laodike, (Aristeos'un kızı)

2 anısına

Tarihlendirme : İ.Ö. 4. yy.

Kaynaklar : Von Gladiss, Ein Denkmal aus Soloi, **Istanbuler Mitteilungen**, 1973-1974, 175-81.

No. 27 (Resim. 27a-b): Soloi'den cenaze steli parçası.

Envanter numarası : 16623.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Stelin üst kısmı kırık ve noksandır.

Buluntu yeri : Soloi.

Ölçüler : Yükseklik: 68,5 cm; genişlik 49 cm.

Tanım : Yazıtta mezar sahibi olarak belirtilen kişiler tasvirlerle tekabül eder. Ortada oturan figüre göre: sağda anne, solda baba ve ortada sandalyede oturan kızları olarak tanımlanmaktadır. *Klismos* üzerine oturmuş olan, uzun *chiton* giysili ve sandaletli figür, sağ eliyle neredeyse profilden betimlenmiş üç-çeyrek yönünde ayakta duran yine uzun bir *chiton* giyimli figüre uzanmaktadır. Ayaktaki figür oturan figüre bağlılığını vurgulamak amacıyla ona doğru eğilerek, sol elini oturan figürün çenesini tutmaktadır. Diğer eliyle ise nazık bir şekilde figürün sol elini tutmaktadır. Figürün hemen arkasında, resim alanının sağ tarafında, *himation* giysili, vücudunun üstü çıplak betimlenmiş, erkek figür sağ eliyle oturan figürün omzuna dokunmaktadır. Bu kompozisyonda, ana karakter olan oturan figürün diğer karakterler tarafından desteklendiği görülmektedir. Sahnedeki vurgulanan bu hareketler, figürlerin birbirine yakın ve bağlı olduğunu göstermektedir. Ortadaki figürün saçları alından taç şeklinde başlayıp, arkada bir düğümle bitmektedir. Tüm figürler, resim alanının altında, bir şerit üzerinde durmaktadır. Bu şerit altında iki satırlık yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

μνημεῖον πατρός μητρός τε

2 υἱὸς Ἀριστοκράτους Ἀθανόδοτος στήσεν Ἀθανόδοτος

Çeviri :

Baba, anne ve kız kardeşi anıtı (?)

2 Aristokratların oğlu, Athanodotos tarafından diktilmiştir.

Karşılaştırmalar : A. V. Gladiss, 1973-1974, 23, 24, 175, 181, 370 ve levha 79; John Boardman, **Greek Sculpture The Classical Period**, London, 1985, 184, fig. 151; Ergün Lafli- Jutta Meischner, 2008, 160, fig. 24.

Tarihlendirme : İ.Ö. 4. yy.

No. 28 (Resim. 28) : Boğa başı ve stilize sarmaşık yaprak kabartması.

Envanter numarası : ?

Durumu : Yüzeyi aşınmıştır.

Tanım : Ön tarafında kabartma olan, küp biçimindeki taş stel. Üst yarıda, merkezden hafifçe sola kaymış, büyük gözleri, kulakları ve uzun boynuzları olan boğa başı bulunmaktadır. Boğa başı en az iki sarmaşık ile çevrili olup, yaprakların biri boğanın ağzından dikey olarak uzanmaktadır. Yapraklar, kaba ve özensiz, bazen kalp şeklinde, bazen de üçgen bir şekilde işlenmiştir. Çok iyi hazırlanmış boğanın başı ile hala bitmemiş yapraklar arasında belirgin bir fark vardır. Bir sunak olması muhtemeldir.

Karşılaştırmalar : Sarmaşık yaprakları için Bkz: , Dagron, G., Feissel, D. *Inscriptions de Cilicie*, Travaux et mémoires du centre de recherche d'histoire et civilisation de Byzance, Collège de France, Monographies 4, Paris, 1987, lev. LXIII, No. 1

Tarihlendirme: : İ.S. 4. yy.

No. 29 (Resim. 29) : Cenaze steli parçası.

Envanter numarası : 16748.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Yüzeyinde ve figürde noksanlıklar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 58 cm; genişlik 34 cm; kalınlık: 13 cm.

Tanım : Cenaze steli parçası üzerinde ayakta cepheden betimlenmiş ve muhtemelen *giriant* taşıyan Eros tasviri yer almaktadır. Yüz detayları aşınmış ve saçları dalgalı olarak verilmiştir. Eros 'un kanatlarından soldaki görülmektedir. Sol bacak üzerinde noksanlıklar mevcuttur.

Karşılaştırmalar : Ergün Lafli ve Ed. Montel, *La sculpture gréco-romaine en Asie Mineure* : Synthèse et recherches récentes, 2015, 198, Fig. 20.

Tarihlendirme: İ.S. 250-300.

No. 30 (Resim. 30) : Çelenk tutan iki kartalın bulunduğu cenaze steli.

Buluntu yeri : (Zeugma?); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 327.

Durumu : Alınlığın üstünden ve resim alanın alt kısmından kırılmış.

Tanım : Alınlığın üstünden ve resim alanın alt kısmından kırılmış olan stelin orta kısmı. Üçgen alınlığın merkezinde çok yapraklı bir rozet bulunmaktadır. Ana sahnede, plasterlerle çevrelenmiş kare bir resim alanı vardır. Bu resim alanı içerisinde profilden, kendinden daha büyük bir kartalın yanında, sola doğru dönük, pençelerinde çelenk tutan daha küçük bir kartal figürü görülmektedir. Büyük kartalın vücudu ve kanatları cepheden, baş kısmı sağa doğru dönük biçimde betimlenmektedir. Büyük kartal, aynı şekilde pençeleriyle bir çelenk tutmaktadır, ancak bu çelenk diğer kartalın tuttuğuna kıyasla daha büyük bir çelenktir. Yazıt, ana resim ile üçgen arasındaki silme üzerindedir.

Transkripsiyon :

ἔτους ΓΝΥ

2

Çeviri :

yıl ???

2

Karşılaştırmalar : Yanal plasterler, stel formu ve içindeki alınlık içindeki rozet, Zeugma'daki olağan stel formuna karşılık gelse de, çelenk tutan kartalların temsili oldukça sıra dışıdır ve Wagner'in corpusunda belgelenmemiştir.

Tarhlendirme : İ.S. 3. yy. sonu.

No. 31 (Resim. 31a-b): İki resim alanlı, kartal figürlü stel.

Envanter numarası : 263.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Stel ortadan yatay biçimde kırık ve sağ üst bölümde noksanlık mevcuttur.

Buluntu yeri : Cerablus. (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : yükseklik: 127 cm; genişlik: 60 cm.

Tanım : İki resim alanlı, üçgen alınlıklı, dikdörtgen stel. Üst resim alanında üç tarafından birbirine bağlı çelenklerle süslenmiş, basit bir şekilde işlenmiş plasterlerle çevrelenmiş, gövdesi ve kanatları cepheden, baş kısmı sağa dönük biçimde betimlenen bir kartal bulunmaktadır. Alt resim alanında, üst resimdeki figüre benzer şekilde, üstünde yalnız bir çelenk bulunan, gövdesi ve kanatları cepheden, baş kısmı sağa ve hafif yukarı bakan bir kartal figürü görülmektedir. Alt resim alanının sol üst plasterinin üstünde, resim alanındaki figüre doğru dönük, küçük bir kartal figürü bulunmaktadır.

Stelde üç ayrı yazıt alanı bulunmaktadır. Bu yazıtlar, üçgen alınlığın alt silmesinde, iki resim alanını birbirinden ayıran şeritte ve alt resim alanının hemen altına işlenmiştir.

Transkripsiyon :

Üçgen alınlığın alt silmesinde bulunan yazıt:

τοῦ Γάϊος υἱῷ Γαίῳ

iki resim alanını birbirinden ayıran şeritte bulunan yazıt:

....?..... (okunmaz durumda)

alt resim alanının hemen altında bulunan yazıt:

Ζώσιμμεᾧλ-

2 υπε χαῖρε

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 32 (Resim. 32) : **Kartal figürlü cenaze steli.**

Buluntu yeri : (Zeugma?); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : ?

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Stelin üst kısmında iki hazne deliği bulunur. Sağ alt köşesi kırık.

Tanım : Zeugma'da çok sık kullanılan kartal figürü, ana alanda basit işlenmiş plasterlerle çevreli, düz bir çelenk altında bulunmaktadır. Figürün, gövde ve kanatları cepheden, baş kısmı sağa dönük, hafif yukarı bakar durumda betimlenmiştir. Stelin kırık bölümlerinde yazıt bulunması muhtemeldir.

Karşılaştırmalar : Wagner; 1976, Levha. 32 No. 23; Hüseyin Yaman, Zeugma (Seleukia)'dan bir Grup Mezar Steli, **Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi 11**, 2011–2013, 31–48; Ergün Lafı, Roman Funerary Steles and Byzantine Inscriptions in the Museum of Şanlıurfa, **Phila International Journal of Ancient Mediterranean Studies**, Volume IV, 2018, fig. 8-9-10-12-14-16-17-18.

Tarhlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 33 (Resim. 33a-b): Kartal figürlü stel.

Envanter numarası : 265.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Genel olarak çok iyi korunmuş.

Buluntu yeri : Cerablus, (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : Yükseklik: 74 cm; genişlik: 54 cm.

Tanım : Plasterlerle çevrili, resim alanında kartal figürü bulunan, dikdörtgen cenaze steli. Figürün üç tarafı çelenklerle çevrilidir. Çelenk yapraklarının orta damarları belirgin bir şekilde görölmektedir. Yaprak dizileri çelenge sert bir görünüm kazandırmak için dıştan içe doğru sıralanmıştır. Çelengin bağları, yazıt alanının sağna ve soluna uzatılarak temsili bir yazıt çerçevesi oluşturulmuştur.

Transkripsiyon :

Eϋδῆμε Διο-
2 φάνους ἄλυπε
χαῖρε

Çeviri :

Eudemos (oğlu)
2 Diophanes
kimseye üzölmeyen, elveda!

Karşılaştırmalar : E. Lafı; 2018, fig. 8-9-10-12-14-16-17-18.

Tarhlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 34 (Resim. 34) : Hitit kabartması.

Envanter numarası : 169.

Taş cinsi : Granit.

Durumu : Sağ alt kısmı noksan.

Buluntu yeri : Pancarlı Höyük.

Ölçüler : Yükseklik: 108 cm, genişlik: 103 cm, kalınlık: 49 cm.

Tanım : Sağ elinde bir balta, sol elinde bir aslanın arka ayaklarından tutan bir figür olan stel. Kısa bir tunik giymiş figürün belinden kalın bir kemer bulunmaktadır. Bu kemere bağlı bir kılıç görülmektedir. Başında yuvarlak bir başlık betimlenmiştir.

Kaynaklar : Von Der Osten, **Explorations in hittite asia minor-1929**, The University Of Chicago Oriental Insititute Press, Chicago, 1930, fig. 63; Bossert, 1942 lev, 818;

Tarihlendirme : İ.Ö 8. yy. (Geç Hitit-Luvi Beyliği Dönemi).

No. 35 (Resim. 35) : Hitit cenaze steli.

Envanter numarası : 171.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Ortadan ikiye kırılmış sonradan birleştirilmiştir. Sol alt kısmı noksan.

Buluntu yeri : Gaziantep zafer köyü.

Ölçüler : Yükseklik: 123 cm, genişlik: 59 cm.

Tanım : Oturan, hörgüçlü bir boğa üzerinde ayakta duran figür olan cenaze steli. Figür sağ elinde çift ağızlı balta, sol elinde bir başak tutmaktadır. Sakallı, bıyıklı, badem gözlü, başında bir başlık ile betimlenmiştir. Giysisi önden düğmeli, belinde bir kemer ve bu kemere asılı bir kılıç bulunmaktadır. Eser iki parça halinde bulunup sonradan birleştirilmiştir. Stelin yüzeyinde ve yan kenarında delikler bulunmaktadır.

Tarihlendirme : İ.Ö. 6. yy.

No. 36 (Resim. 36) : Savaş Tanrısı Steli.

Envanter numarası : 240.

Taş cinsi : Granit.

Durumu : Stelin sol kısmında noksanlıklar mevcut.

Buluntu yeri : Maraş- Sakçagözü arasında Hacıbebekli'de.

Ölçüler : Yükseklik: 121 cm; genişlik: 66 cm.

Tanım : Ayakta duran bir figür sol elinde bir hayvan, sağ eli ile omuzuna takılmış bir yay tutmaktadır. Başında boynuzlu bir başlığı bulunmaktadır. Başının üzerinde güneş kursu görülmektedir. Figür uzun bir tunik giymiş olup, tuniğin etek kısmı saçaklıdır. Figür muhtemelen bir geyik üzerinde betimlenmiştir.

Kaynaklar : Bossert, 1942, levha. 817.

Tarihlendirme : İ.Ö 8. yy. (Geç Hitit-Luvi Beyliği Dönemi).

No. 37 (Resim. 37a-b): Mantolu adam cenaze steli⁴⁷.

Envanter numarası : 241.

Taş cinsi : Kireçtaşı.

Durumu : Genel olarak çok iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : (Zeugma?); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Ölçüler : Yükseklik: 190 cm; genişlik: 78 cm; kalınlık: 23 cm.

Tanım : Yüksek kabartma şeklinde yapılmıştır. Ayakta duran bir figür cepheden betimlenmiş olup sağ eli ile mantosunun kenarını, sol eli ile kitaba benzer bir nesne tutmaktadır. Ayağında sandaletleri bulunmaktadır. Burnunun üzeri ile dudakların üzeri kırıktır.

Karşılaştırmalar : Saraçoğlu, 1997, Kat. No. 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve levha XIII, XIV, XV.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy.

⁴⁷ Genellikle erkeklere özel olan tip, dioskurides, ayakta duran figürler kategorisinde.- Saraçoğlu, 1997, 33.

No. 38 (Resim. 38a-b): 3 resim alanlı cenaze steli.

Buluntu yeri : Cerablus (Suriye, Halep İli).

Envanter numarası : 243.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınmalar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 107 cm; genişlik: 61 cm.

Tanım : Dikdörtgen bir cephe ikiye ayrılmıştır. Üst bölümde başörtülü bir kadın ve yanında sakallı bir erkek, alt bölümde solda, başı örtülü bir genç kız büstü görülmektedir. İki bölüm arasında iki satır yunanca yazıt bulunmaktadır. En alttaki yazıt oldukça silik durumda olup, okumaz haldedir.

Transkripsiyon :

OXXOWAAY OYAANTINE

2 ΠΕΧΑΙΡΕ ΑΛΥΠΙΕΧΑΙΡΕ

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy. sonu.

No. 39 (Resim. 39) : İki büst bulunan cenaze steli.

Envanter numarası : 255.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Yer yer ufak kırıklar ve aşınmalar mevcuttur.

Buluntu yeri : Cerablus (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : Yükseklik: 64 cm; genişlik: 74 cm.

Tanım : Bir hücre biçiminde yapılmış olup, içerisinde biri genç, diğer daha yaşlı ve sakallı iki erkek büst yan yana betimlenmiştir. Hücre kısmının üst kenarı kırık ve kayıptır.

Karşılaştırmalar : Bazı stil özellikleri açısından benzer; Saraçoğlu, 1997, Kat. No. 170, 171. Sayfa, 151 ve Levha LXXXV.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 40 (Resim. 40) : Büst olan cenaze steli.

Envanter numarası : 256.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Yer yer ufak kırıklar ve aşınmalar mevcuttur.

Buluntu yeri : Cerablus (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : Yükseklik: 56 cm; genişlik: 50 cm.

Tanım : Bir hücre biçiminde yapılmış olup, içerisinde sakallı bir erkek büstü yer almaktadır. Bol mantosu, iç gömleğinin üzerinden atılmıştır. Geniş anında çizgiler mevcut olup, göz bebekleri belirtilmiştir. Saçları lüleler halindedir. Altta yarısı kırılmış bir satır yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

XE INNE--IPΣ

Karşılaştırmalar : Bazı stil özellikleri açısından benzer; Saraçoğlu, 1997, Kat. No. 170, 171. Sayfa, 151 ve Levha LXXXV.

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy. sonu.

No. 41 (Resim. 41) : Kartal figürlü cenaze steli.

Envanter numarası : 266.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Stelin sağ alt kısmı kırık ve noksan olup, yer yer aşınmalar mevcuttur.

Buluntu yeri : Cerablus (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : Yükseklik: 74 cm; genişlik: 53 cm.

Tanım : Üstte üçgen alnlık ve içerisinde çiçek rozeti, alta girantlar içerisinde cepheden kanatları açık bir kartal kabartması bulunmaktadır. En altta iki satırlık yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

EYΔAIMWN

2 AAYTIEXAIP E

Karşılaştırmalar : Şanlıurfa müzesi arkeolojik eser kataloğu, Zeugma kökenli kartal ve sepet figürlü steller, giranlı, basit alnlıklı steeller için sayfa: 426, 427, 428, 429, 430; Lafli-Edassa, , 2018 fig. 8-9-10-12 -14-16-17-18.

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy. sonu.
Kaynaklar : Wagner, 1976.

No. 42 (Resim. 42) : **Kartal ve sepet figürlü cenaze steli.**

Envanter numarası : 267.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Dikey ve yatay kırıklar mevcuttur.

Buluntu yeri : Cerablus. (Suriye, Halep İli).

Ölçüler : Yükseklik: 68 cm; genişlik: 47 cm.

Tanım : Kemer biçimli bir cephe içerisinde üstte birbirine bakar şekilde iki kartal figürü, altında iki satır yazıt vardır. Altta yan yana yapılmış örgü şeklinde sepet betimlemesi bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

ΦΡΥΜΕΑΛΥ

2 ΠΕΧΕΡΕ

Karşılaştırmalar : E. Laflı, 2018, fig, 8-9-10-12-13-14-16-17-18.

Tarihlendirme: İ.S 3. yy. sonu.

No. 43 (Resim. 43) : **Üzerinde iki büst bulunan cenaze steli.**

Envanter numarası : 294.

Taş cinsi : Boz granit.

Durumu : Çok iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : Gaziantep Karacaviran köyü.

Ölçüler : Yükseklik: 175 cm; genişlik: 60 cm.

Tanım : Dikdörtgen, üst kısmı bir hücre gibi yuvarlanmış ve derinleştirilmiştir. Hücre içerisinde yan yana kalın mantolu iki kadın figürü, sağ elleri ile mantoyu tutar, sol ellerinde iğ tutar biçimde betimlenmiştir. Sağdaki figürün küpe, gerdanlık, bilezik ve yüzüğü gösterilmiştir. Altta sekiz satırlık yazıt, en üstte kanatlarını açmış yukarıdan bakan bir kartal figürü bulunmaktadır.

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

No. 44 (Resim. 44) : İki resim alanlı cenaze steli.

Envanter numarası : 295.

Taş cinsi : Boz granit.

Durumu : İyi korunmuştur.

Buluntu yeri : Gaziantep Karacaviran Köyü.

Ölçüler : Yükseklik: 215 cm; genişlik: 61 cm.

Tanım : Stel, üstü bir hücre şeklinde yuvarlatılmış ve derinleştirilmiştir. Bunun içine bir baba ve oğul kabartması büst şeklinde yapılmıştır. Adam sağ eliyle mantosunu çocuğun boynundan geçirdiği sol eliyle bir ip tutmaktadır. Hücrenin üstünde kanatlarını açmış yukardan bakan bir kartal figürü, altta iki satırlık yazıt bulunmaktadır. Stelin alt kısmında bulunan hücre dikdörtgendir ve derinliği üst hücreye göre daha azdır. Hücre içerisinde başı örtülü bir kadın büstü betimlenmiştir. Kadın sağ eliyle başörtüsünü, sol eliyle de iğ tutmaktadır. Altta dört satırlık yazıt bulunmaktadır. Her üç figürün de yüzünde yıpranma vardır.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. başı.

No. 45 (Resim. 45) : Kartal figürlü cenaze steli.

Envanter numarası : 296.

Taş cinsi : Boz granit.

Durumu : Yüzeyde aşınmalar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : Gaziantep Karacaviran Köyü.

Ölçüler : Yükseklik: 142cm; genişlik: 48 cm.

Tanım : Dikdörtgen, üstü hücre şeklinde yuvarlatılmıştır. Derinliği az olan hücre içerisinde biri ayaklı bir vazo üzerinde, diğeri bir halka üzerinde karşılıklı duran iki kartal figürü bulunmaktadır. Alttaki dikdörtgen biçimindeki hücre içerisinde ise ortalarında bir vazo bulunan iki el kabartması görülmektedir. İki niş arasında iki satır, alt hücrenin altında da bir satır yazıt vardır.

Karşılaştırmalar : Şanlıurfa müzesi arkeolojik eser kataloğu, Zeugma kökenli kartal ve sepet figürlü steller, giranlı, basit alınlıklı steleler için Bkz: s, 426, 427, 428, 429, 430; Lafli-Edassa, 2018, fig. 8-9-10-12-13-14-16-17-18.

Tarihlendirme : İ.S. 250-300. arası.

No. 46 (Resim. 46) : Bir büst ve kartal figürü bulunan cenaze steli.

Envanter numarası : 367.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Yüzeyinde aşınmalar olup, üst resim alanındaki figürün yüzü tahrip olmuştur.

Buluntu yeri : Belkıs Höyük.

Ölçüler : Yükseklik: 145 cm; genişlik: 64 cm; Kalınlık: 40 cm.

Tanım : Stel iki resim alanına sahiptir. Üst bölümde, bir niş içerisinde kalın bir manto giymiş, sağ eliyle mantosunu tutan bir erkek büstü yer almaktadır. Büstün yüzü tamamen kırıktır. Altında üç satırlık yazıt, yazıttan sonra hafifçe oyulmuş zemin üstünde kanatları açık bir kartal figürü görülmektedir. Kartal figürünün altında iki satırlık yazıt bulunmaktadır. Stelin sağ kenarında üçgen bir alınlık altında kanatlarını açmış vaziyette bir kartal figürü ve bunun altında iki satırlık yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

Büstün altındaki yazıt:

ΠΟΠΔΙΘ-

2 ΑΛΥΠΙΕ

XΑΙΠΕ

Kartal figürünün altındaki yazıt:

ΑΡΤΩΠΙΝΕ

2 ΑΔΥΠΙΕΧΕΠΕ

Stelin yan tarafındaki yazıt:

ΕΥ_Ρ_ΧΕΑ

2 ΛΥΕΧΕΠΕ

Karşılaştırmalar : E. Laflı, 2018 fig, 8-9-10-12-13-14-16-17-18.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 47 (Resim. 47) : Sepet figürü olan stel.

Envanter numarası : 369.

Taş cinsi : Kalker taşı.

Durumu : Genel olarak iyi korunmuş olup, yüzeyde aşınmalar mevcuttur.

Buluntu yeri : Belkis Höyük. Zeugma.

Ölçüler : Yükseklik: 100 cm; genişlik: 60 cm; Kalınlık: 29 cm.

Tanım : Stel dikdörtgen biçimli ve üçgen alınlığa sahiptir. Alınlığın ortasında bir çiçek kabartması bulunmaktadır. Üç yanı gırlantlarla çevrili bir sepet figürü ve altında iki satırlık yazıt mevcuttur.

Transkripsiyon :

ΑΓΕΛΗΑΛΥΠΙΕ

2 XAIPE

Karşılaştırmalar : E. Lafli, 2018, fig; 8-9- 10-12-13-14-16-17-18.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 48 (Resim. 48) : Hava tanrısı steli.

Envanter numarası : 374.

Taş cinsi : Sarımsı sert taş.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınma olup, yatay olarak ortadan ikiye kırıktır.

Buluntu yeri : Kahramanmaraş Kara-maraş mevki.

Ölçüler : Yükseklik: 93 cm; genişlik: 58 cm.

Tanım : Bir yüzünde küçük tipte, sivri külahlı bir figür görülmektedir. Başının üstünde güneş kursu bulunmaktadır. Sağ elinde çift ağızlı balta, sol elinde ne olduğu anlaşılmayan bir nesne tutmaktadır. Arka yüzde hiyeroglif bulunmakta, ancak yazılar aşınmıştır.

Tarihlendirme : İ.Ö. 7. yy. Geç Hitit.

Kaynaklar : Von Der Osten, 1930, fig. 87.

No. 49 (Resim. 49) : İki figürlü Hitit steli.

Envanter numarası : 387.

Taş cinsi : Bazalt.

Durumu : Stelin yüzeyinde aşınmalar olup, yer yer kırıklar ve noksanlıklar mevcuttur.

Buluntu yeri : Kahramanmaraş Kara-maraş mevki.

Ölçüler : Yükseklik:102 cm; genişlik: 70cm; kalınlık: 30cm.

Tanım : Stelin üzerinde ip sarmakla meşgul sandalyede oturan bir kadın (kraliçe), karşısında ayakta duran bir elinde kalem diğer elinde tablet tutan bir erkek figürü bulunmaktadır. İki figür arasında, üzerinde bir takım nesneler duran bir masa vardır. Başından aşağıya uzun bir örtü inen kadın, erkek figüre göre daha büyük tasvir edilmiştir. Erkeğin başında bir başlık olup saçları ensesine doğru kıvrılmıştır.

Karşılaştırmalar : Res. 2. fig. 2a.

Tarihlendirme : İ.Ö. 8. Yy. Geç Hitit.

Kaynaklar : Bossert, 1942, lev. 814; Akurgal, 1949, lev.42a; Akurgal, 1955, lev.77-78; Akurgal, Himmer, 1961 lev.138; Genge, 1979 lev.49; Darga, 1992, res. 304.

No. 50 (Resim. 50) : Üzerinde haç bulunan cenaze steli.

Envanter numarası : 420.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Genel olarak iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : Kahramanmaraş – Elbistan.

Ölçüler : Yükseklik: 99 cm; genişlik: 44 cm.

Tanım : Dikdörtgen bir levha şeklinde olup, üzerinde beş satırlık yazıt bulunmaktadır. Cenaze stelini ve yazıtı ortadan ikiye bölen bir haç betimlemesi görülmektedir.

Transkripsiyon :

+ENΘAK ATAKITE

2 HIIKHA KAPIAÇMN

HXIEOAPI AHTEAΛE

4 ΠΙΚ ΝΔΗΗΙΑ

Tarihlendirme : İ.S. 9.yy – 11. yy.

No. 51 (Resim. 51) : Hitit cenaze steli.

Envanter numarası : 473.

Taş cinsi : Granit.

Durumu : Büyük ölçüde kırık ve noksanlıklar olup, yüzeyinde aşınmalar mevcuttur.

Buluntu yeri : İslahiye Kazdağı tepesi.

Ölçüler : Yükseklik: 121cm; genişlik: 55cm; kalınlık: 35 cm.

Tanım: Figür ayakta, sola dönmüş ve sağ elinde balta, sol elinde başak, başında iki çift boynuzlu külah bulunmaktadır. Uzun sakallı betimlenmiş figür, belinde bir kemerle sıkılmış tunik giymiştir. Belinde bir kılıç vardır. Stel, figürün diz kapağının aşağısından kırılmış, iki parça halindedir.

Tarihlendirme : İ.Ö. 7. yy.

No. 52 (Resim. 52) : Sariandes' in cenaze steli.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 1132.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Kırık, alt parçası ve üçgen alınlığın üst parçası noksan olup, yüzeyinde aşınmalar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 65cm; genişlik: 35 cm; kalınlık: 17 cm.

Tanım : Altta muhtemelen bir kadın başı, derin, yarım daire çatılı bir niş içerisine yerleştirilmiştir. Bunun üzerine üç sıra yazıt bulunmaktadır ve üzerinde üçgen alınlık içerisinde çiçek rozeti bulunmaktadır. Büstün alt kısmı kırık ve noksandır.

Transkripsiyon :

APIAN_ΗΕΗΡΑΙΑ
2 ΗΓΥΝΗΚΙΜΝΗ
ΙΣΕΝΕ_Α

Tarihlendirme : İ.S. 250-300.

No. 53 (Resim. 53) : Cenaze steli parçası.

Envanter numarası : 1133.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Kırık ve sağ alt kısmı noksan.

Ölçüler : Yükseklik: 41cm; genişlik: 31 cm; kalınlık: 31 cm.

Tanım : Alt kısımda bir sıra yazı görülmektedir. Yazının üstünde birbirine bağlı kalp şeklinde üç adet yaprak, onun üzerinde kabarma şeklinde yan yana iki adet üçgen ve üçgenlerin üzerinde yuvarlatılmış iki şekil üzerinde ters ve düz s harfine benzer şekiller bulunmaktadır. Yanlarda da birer 'S' şekli vardır.

Transkripsiyon :

ΔΗΜΗΤΡΙΟ

Çeviri :

Dimitrio

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

No. 54 (Resim. 54) : Cladios'un Cenaze steli.

Envanter numarası : 1301.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Kırık ve noksanlıklar olup, yüzeyde aşınmalar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 28 cm; genişlik: 16 cm.

Tanım : Cenaze stelinin alt kısmı daha geniş, üst kısmına doğru daralıyor ve yuvarlaklaşmaktadır. Üzerinde dört satır yazıt bulunmaktadır. Stel üzerinde kırıklar görülmektedir. Sol üst kısmında derince bir parça kopmuştur. Mezar sahibin ismi ‘cladios’.

Transkripsiyon :

ΚΑΑΒΑΙΟCΤ

2 ΕΡΩΝΖΩΝ

ΕΑΥΤΩΜΝΗ

4 ΜΗCΧΑΡΙΝ

Tarihlendirme : İ.S. 200-250. arası.

No. 55 (Resim. 55) : Markos’un Cenaze steli.

Envanter numarası : 3372.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Yüzeyinde aşınmalar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 68 cm; genişlik: 23cm.

Tanım : Cenaze steli, bir tapınak girişine benzetilmiştir. Üçgen alınlığın ortasında yuvarlak bir rozet bulunmaktadır. Yanal akroterlerde birer spiral, tepe akroterinde ise volüt şeklinde bezeme görülmektedir. Üst kısımdan gövdeye bir kademe ile geçilir. Gövdede altı satırlık bir yazıt görülmektedir. Mezar sahibinin adı ‘Markos’.

Transkripsiyon :

ΜΑΡΚΟC

ΚΑΙΑΝΙ

2 ΟΧΙCΑΖΑ

ΤΗΤΗΘΥ

4 ΓΑΤΡΙΜΝΗ

ΜΗCΕΝΕΚΑ

Tarihlendirme : İ.S. 250-300. arası.

No. 56 (Resim. 56) : Cenaze steli.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 3373.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Genel olarak iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 55 cm; genişlik: 22 cm.

Tanım : Üst kesimi yuvarlakça biten uzunca bir cenaze stelidir. Üzerinde on bir satırlık bir yazıt mevcuttur.

Transkripsiyon :

ΕΡΟΥΓΛΡ
2 ΜΗΝΟCΑΠ
ΕΛΑΙΟΥΛΠΟ
4 ΝΩΝΙΑΠΡΟ
ΚΛΑ-ΑΠ
6 ΥΕΙΝΑΚΑ
ΜΑΤΡΩΝΑ
8 ΚΑΙΚΟΙΝΤΙΑ
ΤΗΜΗ-ΡΙΜ
10 ΝΗΜΗΟΧΑ
ΡΙΝ

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy. sonu.

No. 57 (Resim. 57) : Cenaze steli.

Envanter numarası : 3399.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınmalar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 45 cm; genişlik 20 cm.

Tanım : Dikdörtgen prizmaya benzer şekildedir, ancak üst kısmı yuvarlakça bitmektedir. Üst kısımda haç ve gövdede dört satırlık bir yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

ΟΙΑΔΕΛΦΟΙ

2 ΖΟΗΤΗΜΕ

ΛΦΗΜΝΗΜΗ-

4 ΧΑΡΙΝ

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 58 (Resim. 58) : Cenaze steli.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia ya da Anavarza; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 3400.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınmalar ve yer yer çatlaklar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 50 cm; genişlik: 33 cm.

Tanım : Tapınak girişi şeklinde biçimlendirilmiştir. Yan akroterler çıkıntı şeklinde verilmiş olup, tepe akroterinde bir yuvarlak çiçek rozeti bulunmaktadır. Üç satırlık bir yazıt olmasına rağmen aşırı derecede tahrip olmuştur. Bu yazının üstünde sarmaşık yaprakları bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

ΡΥΡΙΩΝΤΩ

2 Α.....ΩΙΗVHC

ΧΑΡΙΝ

Tarihlendirme : İ.S. 200-250.

No. 59 (Resim. 59) : Cenaze steli.

Envanter numarası : 3401.

Taş cinsi : Kireç taşı.

Durumu : Stel üzerinde aşınmalar mevcut olup, üst ve alt kısmında kırık ve noksanlıklar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 67 cm; genişlik: 27 cm.

Tanım : Prizmaya benzer gövdesi vardır. Üst kısmı yarım daire şeklindedir ve yanlarda kırıkları bulunmaktadır. Üst kısmında bir yuvarlak içerisinde haça benzer bir şekil görülür. Stelin üzerinde iki satırlık yazıt bulunmaktadır. Üzerinde bir özel isim geçmekte olup, Hristiyan yazıtıdır.

Transkripsiyon :

AKOYIA

2 ΑΠΡΟΥΔΑΑ

Tarihlendirme : İ.S. 250-300. arası.

No. 60 (Resim. 60) : Cenaze steli.

Envanter numarası : 6446.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Stel üzerinde çatlaklar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Buluntu yeri : Anavarza.

Ölçüler : Yükseklik: 52 cm; genişlik: 18cm.

Tanım : Dikdörtgen şekilli eser ön yüzü üç bölümdür. Üst kısım tapınak alınlığı biçimindedir. Alınlığın ortasında noktalı bir rozet bulunmaktadır. İki köşede yan akroterler yer almaktadır. Alınlığın altında bir girinti yapan bölümde, dört satırlık bir yazıt bulunmaktadır. Buradan bir kademe ile kaideye kadar düz alan yer alır. Eser yan ve alt kısmında kırıklar ve noksanlıklar vardır.

Transkripsiyon :

AKPATI

2 WTW-

AY-YTA

4 TWX-W

Tarihlendirme : İ.S. 200-250. arası.

No. 61 (Resim. 61) : **Artemis mimari levha.**

Envanter numarası : 8330.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Levha üzerindeki figürün yüz bölümü, kırık ve noksandır.

Ölçüler : Yükseklik:45 cm; genişlik: 68 cm; kalınlık: 31cm.

Tanım : Dikdörtgen bir parça üzerinde bir insan büstü ve yanında kupa olan mimari levha. Büstün başı hafif sağa doğru dönük, gövde cepheden betimlenmiştir. Yüzde büyük oranda aşınma olup, saçlar başın bir yanından omuza inmektedir. Sol omuz üzerinde bağlı bir elbise görülmekte ve muhtemelen sırtındaki kılıcın sap kısmı arkada verilmiştir. Yanında yer alan kupanın kaidesinde aşınma olup çift kulpludur.

Tarihlendirme : İ.S 2. yy.

No. 62 (Resim. 62) : **Kimathion'lu cenaze steli.**

Buluntu yeri : (?Antakya); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 8524.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Stelin yüzeyinde aşınmalar mevcut olup, yer yer kırıklar görülmektedir.

Ölçüler : Yükseklik: 35 cm; genişlik: 36 cm; kalınlık: 9 cm.

Tanım : Dikdörtgen biçimli gövde altında küçük kaide yer almaktadır. Ön yüzde niş içerisinde yatar vaziyette betimlenen iki figür yer almaktadır. Her iki figürde bir kolu üzerinde yarı uzanmıştır. Üzerlerinde bir omuzu açıkta bırakan giysi vardır. Bu niş üzerinde üçgen alınlık kabartma olarak yer almıştır. Stel yüzeyinde aşınma ve kenarlarında ufak kopmalar vardır.

Karşılaştırmalar : s, fig; 17.

Tarihlendirme : İ.S 2. yy.

No. 63 (Resim. 63) : Sahneli cenaze steli.

Buluntu yeri : (Antakya?); ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 13331.

Durumu : Stel üzerinde aşınmalar mevcut olup, kırık ve noksanlıklar görülmektedir.

Ölçüler : Yükseklik: 40 cm; genişlik: 48 cm; kalınlık: 10 cm.

Tanım : Kırık olan stelin formu tam olarak belirlenmemiştir. Ana sahnede masada elinde kadeh bulunan iki insan figürü yer almaktadır. Bu masanın sağında, solunda sütun ve bu sütunları birbirine bağlayan tonozlu bir yapı yer almaktadır. Sütunların biri kırık kısımda olduğu için sadece kaidesi görülmektedir. Masanın önünde üzerinde kaplar bulunan küçük bir sehpa vardır. İki insanın ortasında, üstte kanatları açık kartal figürü görülmektedir. Bu kartalın yanında ise erkek büstü yer almaktadır. Tam olan büstün yanında, ayakta, cepheden betimlenen bir insan figürü bulunmaktadır. Stel üzerinde aşınmalar ve bozulmalar mevcuttur.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy.

No. 64 (Resim. 64) : Adak steli parçası.

Envanter numarası : 13587.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Kırık ve noksandır.

Ölçüler : Yükseklik: 2,5 cm; genişlik: 20 cm; kalınlık: 7,5 cm.

Tanım : Kırık bir parça olan eserin korunabilen iki kenarında, yaprak ve yumurta dizisi yer almaktadır. Ortada bir kadın büstü gösterilmiş olup kolları yoktur. Figürün üzerinde şal benzeri bir örtü yer almaktadır. Saçları dalgalı ve ikiye ayrılmış şekilde omuzlarına dökülmektedir. Yüz hatları aşınmış olup, belirgin değildir.

Tarihlendirme : İ.S. 3. yy.

No. 65 (Resim. 65) : Sahte, Dört cepheli Cenaze steli.

Envanter numarası : 16649.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınmalar mevcuttur.

Ölçüler : Yükseklik: 28,5 cm; genişlik: 15 cm.

Tanım : Dikdörtgen prizma şeklindeki stelin, kaidesi iç bükey ve dış bükey oluşturulmuştur. Gövdenin dört yüzünde betimlemeler yer almakta olup, birinci yüzde; niş içerisinde, başı profilden, gövdesi cepheden, kanatları ve ayakları açık kartal figürü yer almaktadır. İkinci yüzde stilize insan figürü görülmektedir. Üçüncü yüzde bir elinde halka tutan insan figürü, son yüzde ise bir elinde asa diğer elinde hayvan figürü tutan insan figürü yer almaktadır. Gövde üzerinde dışa doğru genişleyerek oluşturulan başlığın üstünde haznesi yer almaktadır. Stel yüzeyindeki figürler alçak kabartma şeklinde verilmiştir.

No. 66 (Resim. 66) : Kallistion'un cenaze steli.

Buluntu yeri : (Antakya?) Ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 16662.

Taş cinsi : Mermer.

Durumu : Genel olarak çok iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 30 cm; genişlik: 21cm; kalınlık: 6 cm.

Tanım : Dikdörtgen biçimli stelin, üst kısmında niş içerisinde sol kolu üzerinde uzanmış bir erkek figürü yer almaktadır. Figürün üzerindeki elbise detayları oldukça belirgindir. Nişin hemen altında iki satırlık yazıt bulunmaktadır. Yazıtın altında ise yuvarlak bir boşluk yer almaktadır.

Transkripsiyon :

KAMCTIWN

2 AAYTIEXAİPE

Karşılaştırmalar : Saraçoğlu, 1997, Levha LXI' dan, LXXVIII'e kadar, Kat. No. 121'den 153'e kadar; Lafli-Christof; 2014, fig. 22-23-24-25.

Tarihlendirme : İ.S 1. yy.

No. 67 (Resim. 67) : Portre cenaze steli.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 16673.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Stel üzerinde yer yer çatlaklar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 54 cm; genişlik 19 cm; kalınlık: 9 cm.

Tanım : Dikdörtgen biçimli cenaze stelinin sağ alt köşesinde kopma vardır. Stelin üst kısmında üçgen bir alınlık ve köşe akroterleri bulunmaktadır. Gövde üzerinde başı niş içerisinde cepheden betimlenen insan büstü yer almaktadır. Saçlar geriye doğru çizgisel olarak verilen büstün, elbise kıvrımları iç içe geçmiş, yarım halka şeklinde gösterilmiştir. Figürün altında dört satırlık yazıt bulunmaktadır. Ancak aşınmalar nedeniyle tam olarak okunamamaktadır.

Tarihlendirme : İ.S 250-300.

No. 68 (Resim. 68) : Figürlü cenaze steli

Envanter numarası : 16674.

Taş cinsi : Kalker.

Durumu : Yer yer kırıklar ve noksanlıklar mevcut olup, stel yüzeyinde aşınma görülmektedir.

Ölçüler : Yükseklik: 60 cm; genişlik: 38cm; kalınlık: 7,6 cm.

Tanım : Dikdörtgen biçimli cenaze stelinin ön yüzünde, niş içerisinde, cepheden betimlenen iki insan figürü yer almaktadır. Giysili betimlenen figürlerin giysileri uzun ve kıvrımları belirgindir. Soldaki örtülü figür, ellerini önde birleştirmiş olarak görülmektedir. Sağda betimlenen figür, ellerini sağdaki figüre doğru uzatmış bir şekilde betimlenmektedir. Kare resim alanının üzerinde üçgen alınlık ve bu alınlığın ortasında daire şeklinde rozet bulunmaktadır. Cenaze stelinin yüzeyinde yoğun aşınma ve ufak kırılmalar vardır.

Tarihlendirme : İ.S 3. yy. sonu.

No. 69 (Resim. 69) : Markos Airelios Asklopiades'in Cenaze steli.

Buluntu yeri : (Doğu?) Kilikia; ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 16680.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Stel, yatay olarak ortadan ikiye kırktır. Genel olarak iyi korunmuştur.

Tanım : Dikdörtgen formlu eser iki parça olup alt kısımda bir zıvanası bulunmaktadır. Resim alanında ise örtülü ve süslü bir kadın tasvir edilmiştir. Keskin kenarlı kaşlar alnı yüzün geri kalanından etkili biçimde ayırmaktadır. Göz çukurları gözleri ayırt edici bir şekilde vurgular. Yüzün pürüzsüz olmasıyla birlikte açıkça görüldüğü gibi, birbirinin içine geçmiş "u" şeklinde bukleler bir düzen içerisinde figürün alnına çerçeve oluşturmuştur. Figürün ağzı düz ve sıkı bir şekilde betimlenmiştir. Boynunu sıkıca sarmış kare şekilli pendant, kolye takmaktadır. Göz hizasına paralel, kulak memesinden sarkan damla şeklinde küpeler bulunmaktadır. Üçgen tepe noktasının ortasında bir haç motifi bulunmaktadır. Figürün sağ ve sol yanlarından başlayıp, yanak akroterlerde son bulan bitkisel motifler görülmektedir. Mezar sahibinin ismi: "Markos Airelios Asklopiades".

Transkripsiyon :

MAPKOC AYPHAIOCAC

2 ΑΗΠΙΑΔΗCΙΑΟΤΟΝΜΝΙ

MHCMAPKEIAYPHΛΙΑΔΟΜ

4 ΝΑΕΤΗCΑCΤΗΑΗΝΩΝΗΜC

Tarihlendirme : İ.S 200-250 arası.

No. 70 (Resim. 70) : Kare cenaze steli.

Envanter numarası : 16681.

Durumu : Stel yüzeyinde aşınmalar mevcut olup, kırıklar ve noksanlıklar görülmektedir.

Ölçüler : Yükseklik: 45 cm; genişlik: 34,5 cm; kalınlık: 12 cm.

Tanım : Kare formlu stelin sol üst kısmında kopma vardır. Ön yüzde, üst kısmı tamamen kaplayan malta haçı ve bu haçın altında cepheden betimlenen uzun elbiseli bir figür yer almaktadır. Figürün elbisesi çizgisel olarak verilmiştir. Figürün sağ kolu başının üzerinde, sol kolu yukarı doğru kaldırmış ve el parmakları oldukça stilize bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu figürün sol tarafında, ağzı açık, dili dışarıda betimlenen bir hayvan figürü yer almaktadır.

Tarihlendirme : İ.S 6. yy.

No. 71 (Resim. 71) : Cenaze steli.

Buluntu yeri : (?Doğu Kilikia), ancak buluntu yeri tam anlamıyla belli değildir.

Envanter numarası : 16683.

Taş cinsi : Konglomera.

Durumu : Çatlaklar mevcut olup, genel olarak iyi korunmuştur.

Ölçüler : Yükseklik: 45 cm; genişlik 28 cm; kalınlık: 7,5 cm.

Tanım : Dikdörtgen biçimli eserim üst kısmı üçgen şeklinde tamamlanmıştır. Ön yüzde iki sütun arasında, oturan kapalı bir kadın figürü ve ayakta giysili erkek figürü cepheden betimlenmiştir. İki niş arasında, figürlerin üstünde, yarım daire şeklinde bir silme vardır ve bunun üzerinde bitkisel bezemeler görülmektedir. Figürlerin üzerinde durduğu podyumda bir satırlık onun hemen altında üç satırlık yazıt bulunmaktadır.

Transkripsiyon :

MOYCECOM

2 AWNOC

ΦNAETO

4 POC

Karşılaştırmalar : Saraçoğlu, 1997, Levha L. Kat No 99, 100, Levha LXXXVII, Kat. No. 173; Ergün Laflı, *La sculpture greco-romanie en asie mineure*, Anatolian studies, Hadrien BRU, 2015, s. 168, fig. 2-3-10.

Tarihlendirme : İ.S. 6. yy. sonu.

No. 72 (Resim. 72a-b) : Cenaze steli.
Envanter numarası : 16712.
Taş cinsi : Mermer.
Durumu : Stelin üst ve al kısmı kırık ve noksandır. Stelin arka kısmı genel olarak iyi korunmuştur.
Ölçüler : Yükseklik: 38,5 cm; genişlik 34,5 cm; 8,5 cm.
Tanım : Dikdörtgen biçimli eserin ön yüzünde mimari yapı içerisinde, en altta Latin haçı ve hemen üzerinde bir koç tasviri vardır. Bu koçun sırtında bir haç daha yer almaktadır. Mimari yapının alınlığında küçük bir haç daha vardır. En alt sırada yer alan haçın sağında ve solunda yazıt görülmektedir. Yazıtlı parça kırık olup yüzeyinde aşınma vardır. Eserin sağ tarafında *akantus* yaprak motifleri mevcuttur. Ancak kırık olduğu için yalnızca uç kısımları görülmektedir. Stelin arka yüzünde iki satır yazıt ve yarım daire şeklinde bir şerit bulunmaktadır. Üzerinde İncil'den bir sure bulunmaktadır.
Tarihlendirme : Ön kısım: İ.S 6. yy sonu. Arka kısım: İ.S 250.

SONUÇ

Adana Arkeoloji Müzesi'nde bulunan, bu teze konu olan, Klasik Dönem, Hellenistik Dönem, Roma Dönemi, Erken Bizans ve Geç Hitit Dönemi'ne ait cenaze stelleri bu dönemlerin özelliklerini yansıtacak örnekler vermektedir. Mezar stellerinin büyük bir kısmı, İ.S. 3. Yy. dolaylarına tarihlendirilmektedir. Bunun yanında, (Geç Hitit ve Luvi beyliği) İ.Ö. 7. ve 8. yy. tarihlendirilen stellerde yer almaktadır. Buluntu yerleri belli olan stellerin yanı sıra, buluntu yeri tam olarak tespit edilememiş steller, ikonografik açıdan incelenerek muhtemel buluntu yerleri, bölgedeki benzerlikler göz önünde bulundurularak sınırlandırılmıştır. Stellerin korunan hali hakkında kısa bilgiler verilmiştir ve taş cinsi saptaması yapılmıştır. Stellerin üzerinde bulunan figürler, eşyalar, hayvanlar ve mimari elemanlar, bilimsel bakış açısıyla tasnif edilmiştir. Cenaze stelleri üzerindeki yazıtların bir kısmının çevirisi yapılmış olup, bazı cenaze stellerinin kime ait olduğu tespit edilmiştir. Bunlar sırasıyla şu şekildedir; no. 3. "Matrona", no. 4. "Pardalas", no. 5. "Meniskos", no. 6. "Lucius", no. 7. "Apheiske" (bu stelin resim alanının altında, sonradan oluşacak tahrip ve çalınmayı önleyecek caydırıcı bir yazıt da bulunmaktadır), no. 9. "Kyrilla", no. 10. "Secundus ve Matrona", no. 11. "Sasas", no. 12. "Montanus", no. 13. "Tiberius", no. 14 "Lysimachos", no. 16 "Hedera" no. 26. "Laodike", no. 27. Soli'de bulunan bir ailenin, baba, anne ve kız kardeşinin belirtildiği stelde, steli diktiren kişinin ismi "Athanotodos" olarak geçmektedir, no. 33. "Diophanes", no. 52. "Sariandes", no. 53. "Dimitrio", no. 54. "Cladios", no. 55 "Markos", no. 66. "Kallistion", no. 69. "Markos Airelios Asklopiades". Yaptığımız çalışmada envanter numarası "16649" olan (no. 65.) cenaze stelinin sahte olduğu sonucuna varılmış, ve tarihlendirme yapılmamıştır. Katalog No. 61. bir mimari yapıya aittir. Stellerin korunan ölçüleri katalog içinde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Abdullah Yaylalı, **Hellenistik Devir İzmir Kökenli Figürlü Mezar Stelleri**, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1979.

Ahmet Ünal ve K. Serdar Girginer, **Kilikya-Çukurova ilk Çağlardan Osmanlılar Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji**, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Ahmet Ünal, **Çukurova'nın Antik Dönemde Taşıdığı İsimler İle Fiziki ve Tarihi Coğrafyası" Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.

Aslı Saraçoğlu, **Antakya Yöresi Mezar Stelleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1997.

Azra Erhat, **Herodot Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1973.

Ch. Marek, **Pontos et Bithynia. Die römischen Provinzen im Norden Kleinasien**, Mainz, 2003.

Dagron, G., Feissel, D. **Inscriptions de Cilicie**, Travaux et mémoires du centre de recherche d'histoire et civilisation de Byzance, Collège de France, Monographies 4, Paris, 1987.

Ekrem Akurgal ve M. Himmer, **Der kunst der hethiter**, Hirmer Verlag, Münih, 1961.

Ekrem Akurgal, **Phrygische kunst**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1955.

Ekrem Akurgal, **Spathethitische bild kunts**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1949.

Ergün Laflı ve Ed. Montel, **La sculpture gréco-romaine en Asie Mineure : Synthèse et recherches récentes**, 2015.

Ergün Laflı ve Eva Christof, New Hellenistic and Roman Grave Reliefs from Antioch, **Uluslararası çağlar boyunca Hatay ve çevresi arkeolojisi sempozyumu bildirileri**, Antakya, 2014.

Ergün Laflı ve Eva Christof, **Hadrianopolis I Inschriften aus Paphlagonia**, Oxford, 2012.

Ergün Laflı, Funerary and votive monuments in Graeco-Roman Cilicia, **Anatolian Studies**, vol 65, 2017.

Ergün Laflı, **La sculpture greco-romaine en asie mineure**, Anatolian studies, Hadrien BRU, 2015.

Ergün Laflı, Roman Funerary Steles and Byzantine Inscriptions in the Museum of Şanlıurfa, **Philia International Journal of Ancient Mediterranean Studies**, Volume IV, 2018.

Ergün Laflı ve Jutta Meischner, Hellenistische und römische Grabstelen im Archäologischen Museum von Hatay in Antakya; **ahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien**, Band 77, 2008.

Ernst Pfuhl ve Hans Möbius, **Die Ostgriechischen Grabreliefs I-II**, Mainz, 1977-1979.

G. M. A Hanfmann ve N.H. Ramage, **Sculpture from Sardis: The Finds through 1975**, Harvard University Press, Cambridge, 1978.

Gisela M. A. Richter, **The archaic gravestones of Attica**, The Padion Press London, 1961.

Gisela Richter, **Yunan Sanatı**, çev: Beral Madra, Cem Yayınevi, 1984.

H.T. Bossert, **Altanatolien, kunst und handwerk in kleinasien von den anfangen bis zum völligen ausgehen in der griechischen kultur**, Verlag Ernst Wasmuth, Berlin, 1942.

Hamit Sadi Selen, **Strabon'a Göre Eski Çağda Güney Anadolu Taşeli ve Çukurova**, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, 1951.

Hüseyin Yaman, Zeugma (Seleukia)'dan bir Grup Mezar Steli, **Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi 11**, 2011–2013, 31–48.

J. Wagner, **Seleukeia am Euphrat/Zeugma**, Wiesbaden, 1976.

John Boardman, **Yunan Heykeli Arkaik Dönem**, çev: Yaşar Ersoy, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul, 2001.

John Boardman,. **Greek Sculpture The Classical Period**, London, 1985.

K. F. Johansen, **The Attic Grave-Reliefs Of The Classical Period**, Kopenhagen, 1951.

K. Serdar Girginer, **Tepebağ Höyük (URUAdaniia) Kizzuwatna Ülkesinin Başkenti miydi? , Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı**, (Ed: E. Artun ve M. Sabri Koz), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 71-85, 2000.

M. Darga, **Hitit sanatı**, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları, İstanbul, 1992.

Malay, Hasan, **Epigrafi (Yazıbilim)**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1987.

Mustafa Hamdi Sayar, **Die Inschriften von Anazarbos**, Habelt Verlag, Bonn, 2000.

Mustafa Hamdi SAYAR; “Mersin’de Kayıp Kentler, Mersin’in Antikçağ Yerleşim Coğrafyası”, **Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004a

P. Herrmann., **Inschriften von Milet**, Berlin, 1997.

R. R. R. Smith, **Hellenistik Heykel**, Çev: Ayşin Yoltar Yıldırım, İstanbul, 2002.

Reinhold Merkelbach ve Josef Stauber, **Jenseits des Euphrat: Griechische Inschriften, Ein Epigraphisches Lesebuch**, 2005.

Serra Durugönül; “Krallar, Rahipler ve Korsanlar, Başlangıcından Roma Dönemi Sonuna Kadar Eski Çağ’da Mersin Bölgesi”, **Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004.

Strabon, **Geographika-Antik Anadolu Coğrafyası**, Çev: Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000.

T. B. Mitford ve St. Andrews, Roman rough Cilicia, **Aufstieg und Niedergang der römischen Welt**, II, 7/2, 1980, 1230-1257.

V.G. Genge, **Nordsyrich-südanatolische reliefs**, Ein archalologisch-historische Untersuchung, Kobenhavn, 1979.

Von Der Osten, **Explorations in hittite asia minor-1929**, The University Of Chicago Oriental Insitute Press, Chicago, 1930.

Von Gladiss, Ein Denkmal aus Soloi, **Istanbuler Mitteilungen**, 1973-1974.

W. Orhmann, **Untersuchengen zur spathethitischen kunst**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1971.

Wolfgang Leschhorn; **Antike Ären: Zeitrechnung**, 1993.

LEVHALAR

Resim 1b

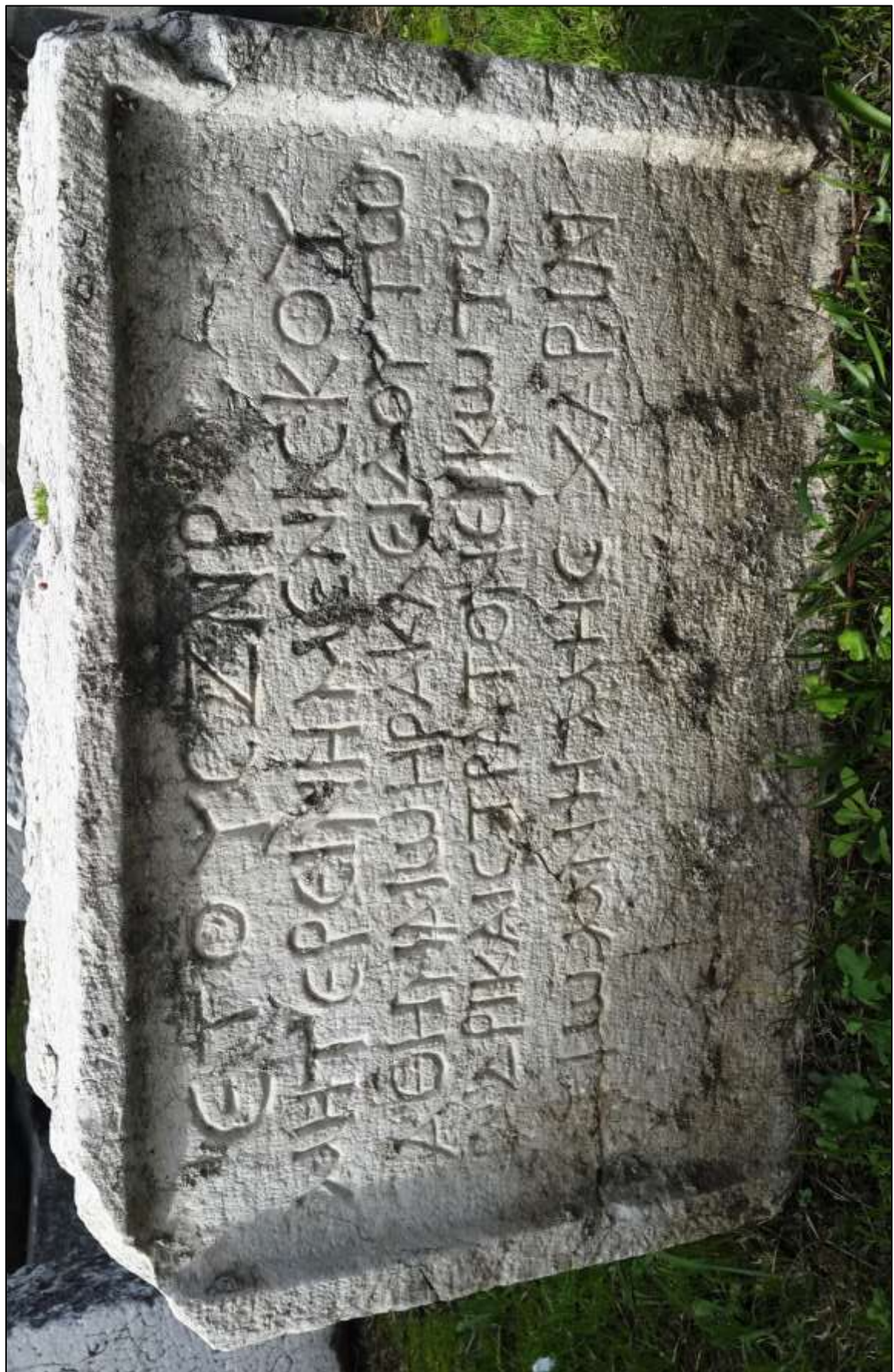

Resim 3a

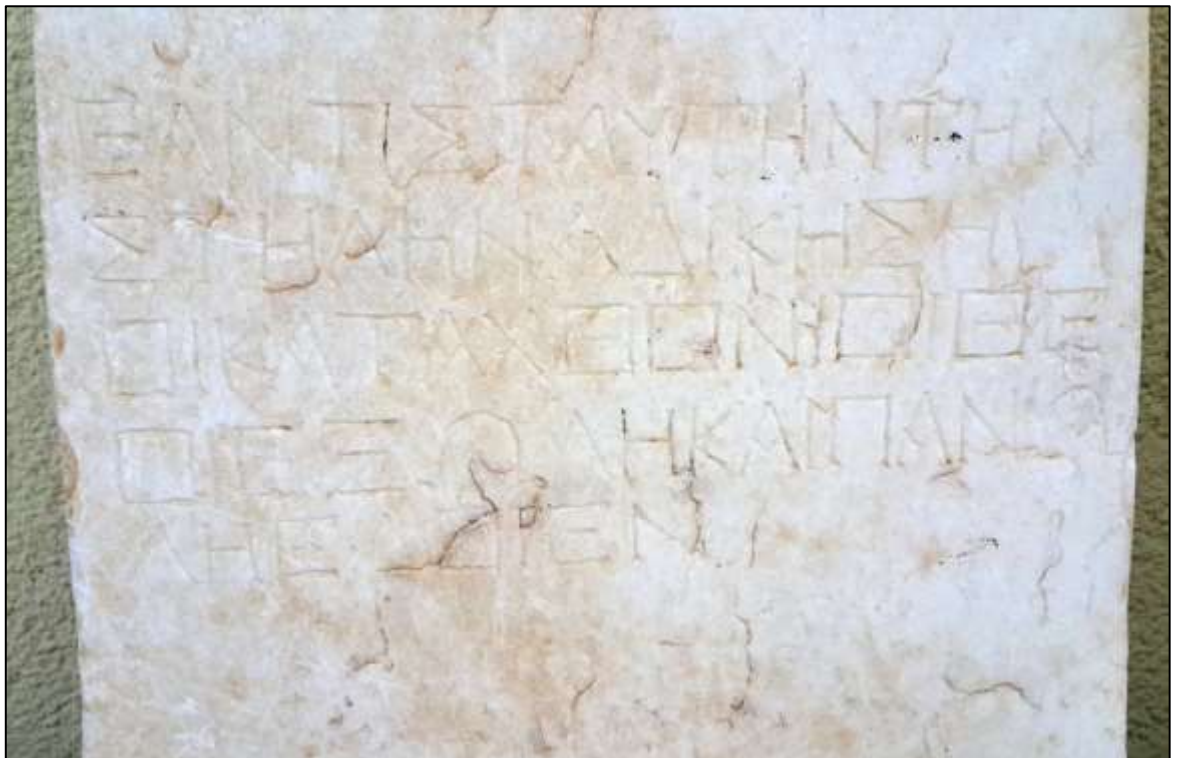

Resim 7b

Resim 7c

Resim 9

Resim 10

Resim 15

Resim 16

Resim 25

Resim 26a

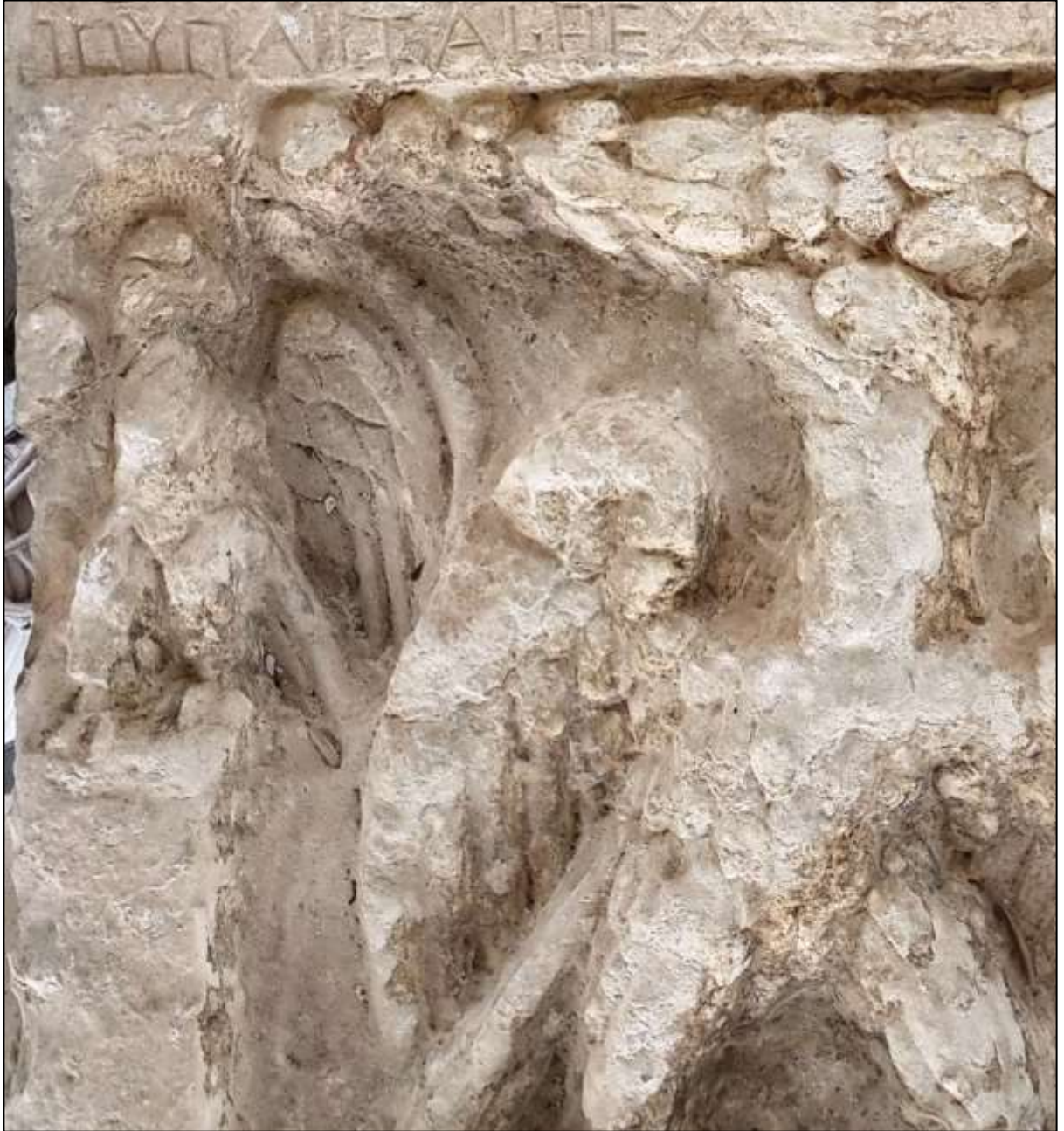

Resim 33a

Resim 33b

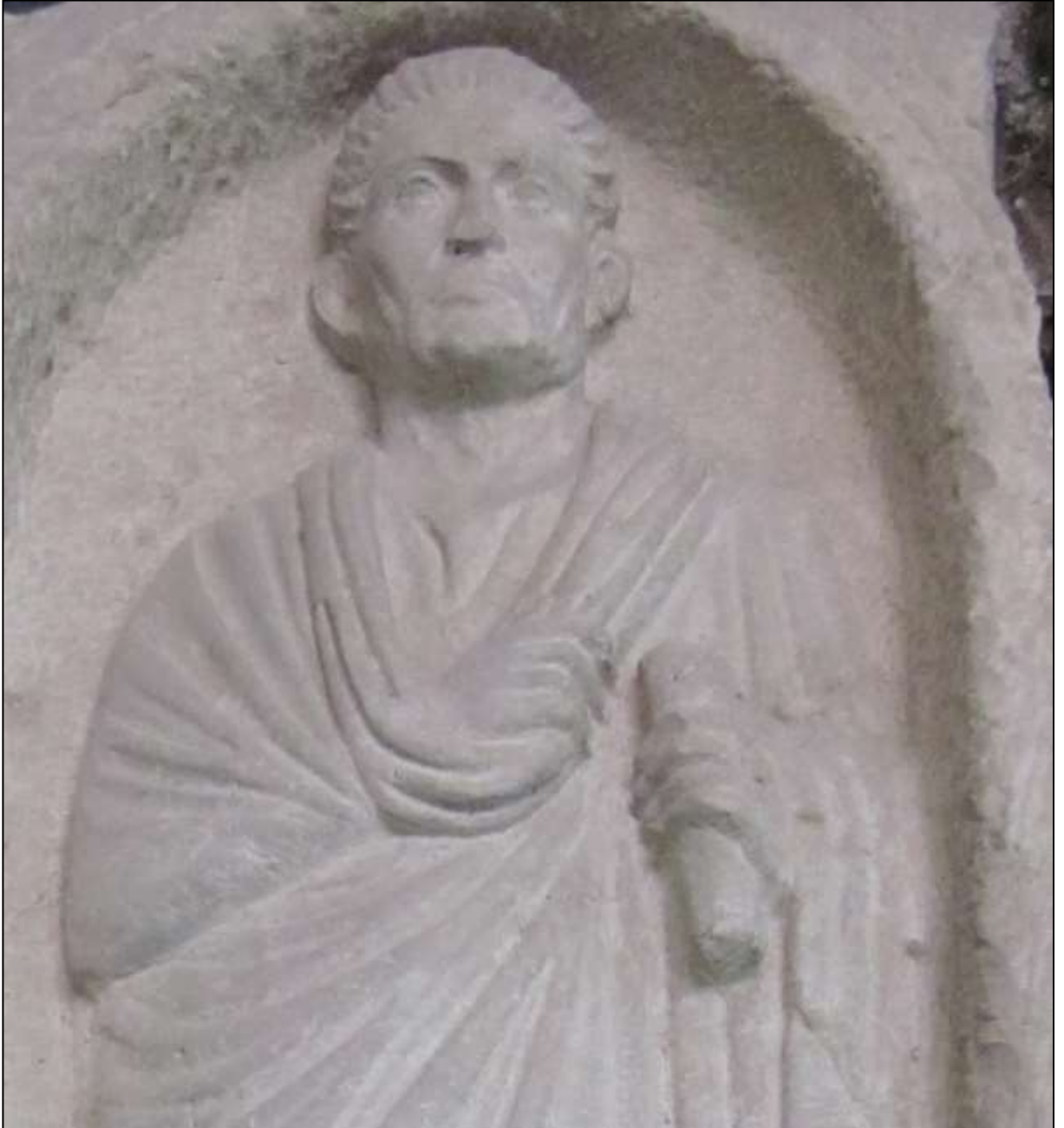

Resim 35

Resim 38a

Resim 38b

Resim 51

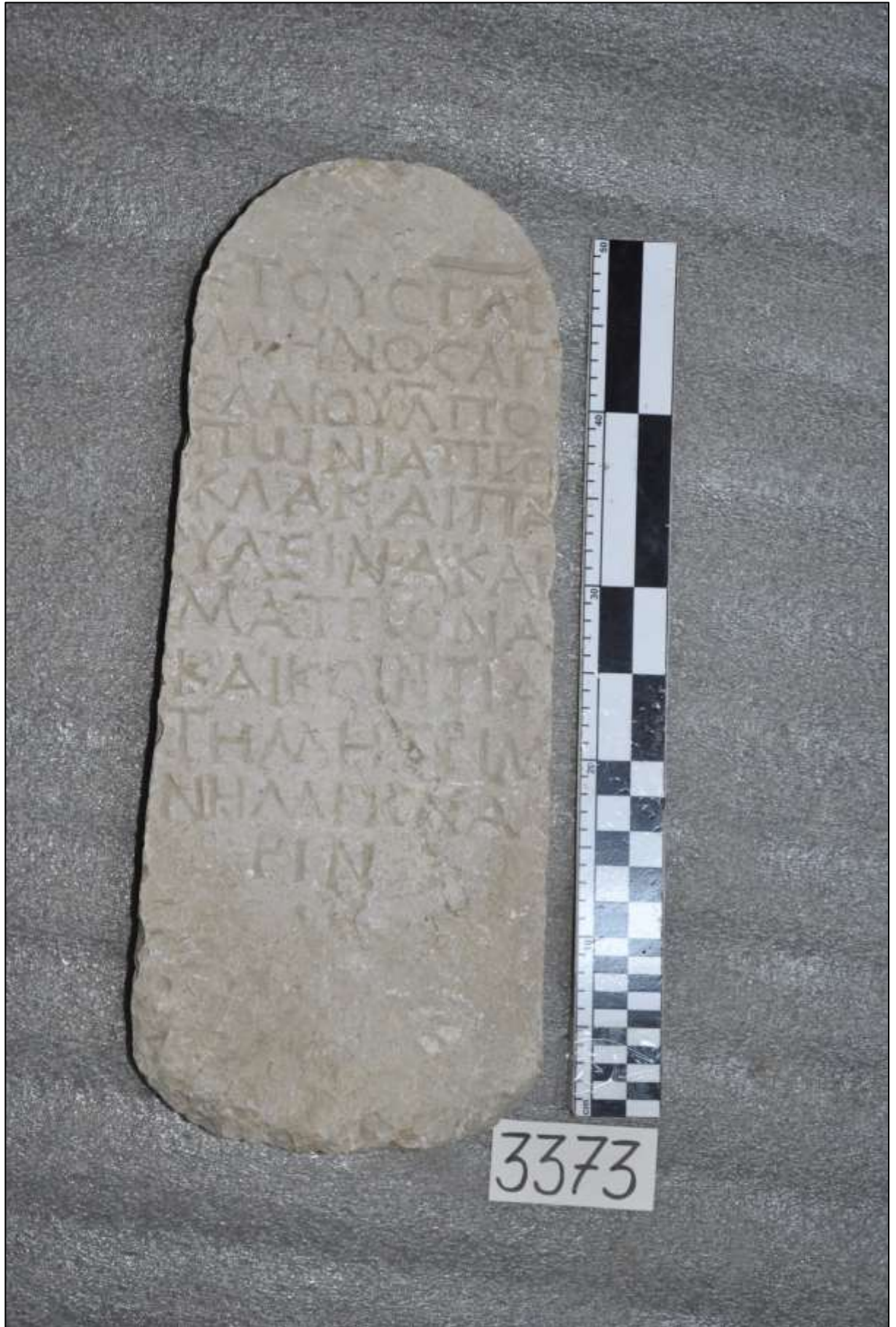

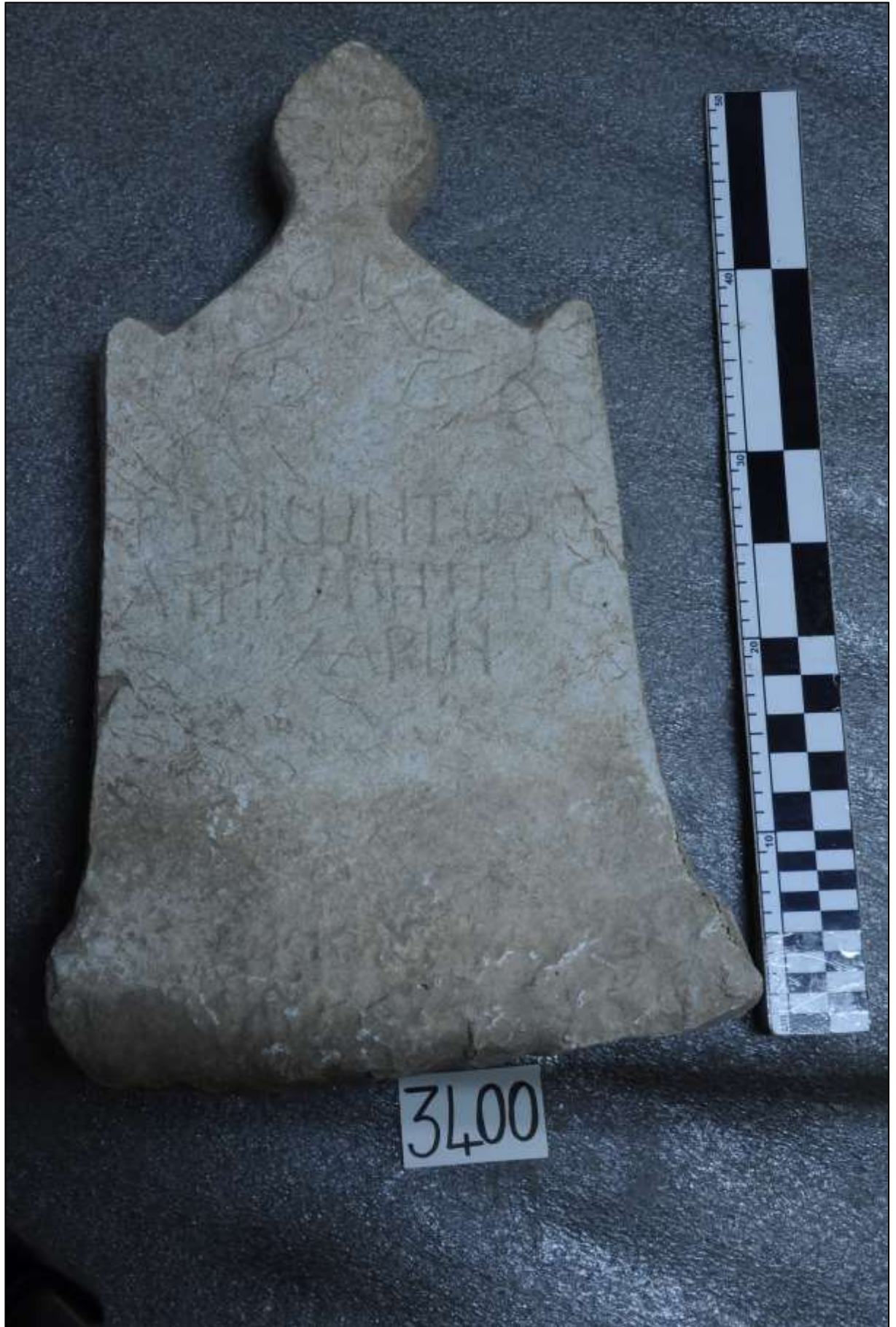
1301

ΚΑΛΥΔΙΟΥ
ΕΙΡΩΝ ΖΩΝ
ΕΑΥΤΩ ΜΗ
ΜΗ ΧΑΡΙΝ

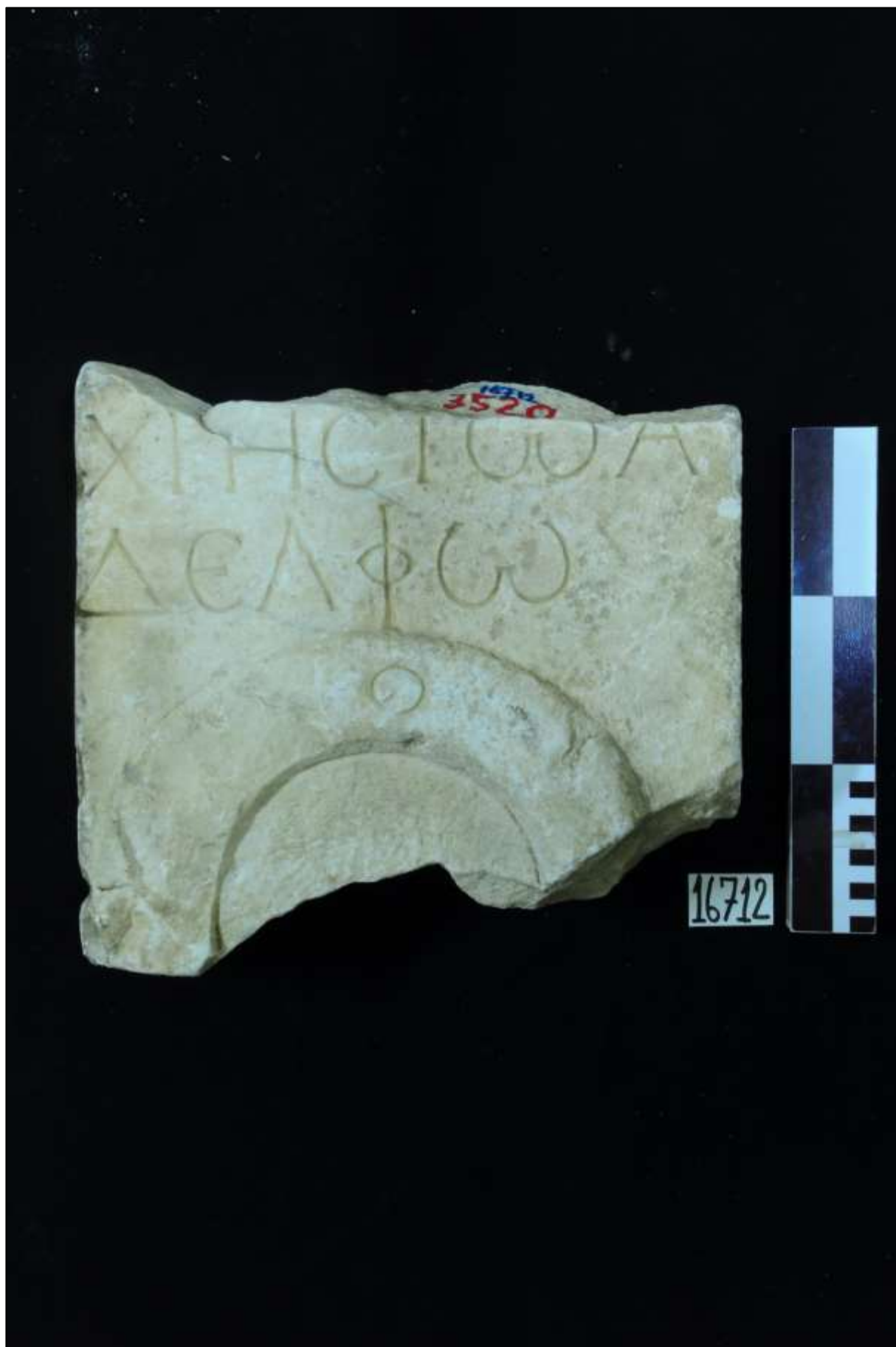

Resim 72a

EKLER

Kleinschmid
Anemurium
MEDITERRANEAN
Samt PA/ACI © 2016

